

استانداردهای خروجی فاضلابها
(به استناد ماده ۵ آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب)

مقدمه و تعاریف

این استاندارد به استناد ماده ۵ آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب و با توجه به ماده (۳) همین آیین نامه و با همکاری وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو، صنایع، معادن و فلزات، کشور و کشاورزی توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و تدوین گردیده است

در این استاندارد تعاریف و اصطلاحاتی که به کار رفته است به شرح ذیل می باشد

- آب سطحی: عبارت است از آبهای فصلی یادائمی، دریاچه های طبیعی یا مصنوعی و تالابها

- چاه جاذب: عبارت است از حفره یا گودالی که قابلیت جذب داشته و کف آن تا بالاترین سطح ایستابی حداقل ۳ متر فاصله داشته باشد

- ترانشه جذبی: عبارت است از مجموعه ای از کانال های افقی که فاضلاب به منظور جذب در زمین به آنها تخلیه شده و فاصله کف آنها از بالاترین سطح ایستابی حداقل ۳ متر باشد

- کنار گذر: کانالی است که فاضلاب را بدون عبور از بخشی از تصفیه خانه یا کل آن به بخش دیگر و یا کانال خروجی هدایت کند

- نمونه مرکب: عبارت است از تهیه یک نمونه ۲۴ ساعته از نمونه هایی که با فواصل زمانی حداکثر ۴ ساعت تهیه شده اند

ملاحظات کلی

1- تخلیه فاضلابها، باید براساس استانداردهائی باشد که به صورت حداکثر غلظت آلوده کننده ها بیان می شود و رعایت این استانداردها تحت نظارت سازمان حفاظت محیط زیست ضروری است

2- مسئولین منابع آلوده کننده باید فاضلابهای تولیدی را با بررسی های مهندسی و استفاده از تکنولوژی مناسب واقتصادی تا حد استانداردها تصفیه نماید

3- اندازه گیری غلظت مواد آلوده کننده و مقدار جریان در فاضلابها باید بلافاصله پس از آخرین واحد تصفیه ای تصفیه خانه و قبل از ورود به محیط انجام گیرد

4- اندازه گیری جهت تطبیق با استانداردهای اعلام شده قبل از تاسیسات تصفیه فاضلاب باید بر مبنای نمونه مرکب صورت گیرد. در سیستم هایی که تخلیه ناپیوسته دارند اندازه گیری در طول زمان تخلیه ملاک خواهد بود. ۵-

لجن و یا سایر مواد جامد تولید شده در تاسیسات تصفیه فاضلاب قبل از دفع بایستی به صورت مناسب تصفیه شده و تخلیه نهائی این مواد نباید موجب آلودگی محیط زیست گردد

6- فاضلاب تصفیه شده باید با شرایط یکنواخت و بنحوی وارد آبهای پذیرنده گردد که حداکثر اختلاط صورت گیرد.

7- فاضلاب خروجی نبایستی دارای بوی نامطبوع بوده و حاوی کف و اجسام شناور باشد. ۸-

رنگ و کدورت فاضلاب خروجی نباید ظواهر طبیعی آبهای پذیرنده و محل تخلیه را به طور محسوس تغییر دهد.

۹- روش های سنجش پارامترهای آلوده کننده بر مبنای روشهای ذکر شده در

کتاب Standard Methods for the Examination of Water and Waste Water

خواهد بود

- 10- استفاده از سیستم سپتیک تانک و ایمهوف تانک با بکارگیری چاه‌ها و یا ترانشه‌های جذبی در مناطقی که فاصله کف چاه یا ترانشه از سطح آبهای زیرزمینی کمتر از ۳ متر می‌باشد ممنوع است
 - 11- ضمن رعایت استانداردهای مربوطه خروجی فاضلابها نباید کیفیت آب را برای استفاده‌های منظور شده تغییر دهد .
 - 12- رقیق کردن فاضلاب تصفیه شده یا خام به منظور رسانیدن غلظت مواد آلوده‌کننده تا حد استانداردهای اعلام شده قابل قبول نمی‌باشد
 - 13- استفاده از روشهای تبخیر فاضلابها با کسب موافقت سازمان محیط زیست مجاز است.
 - 14- استفاده از کنارگذر ممنوع است، کنارگذرهائی که صرفاً جهت رفع اشکال واحدهای تصفیه‌ای بکار رفته و یا در زمان جمع‌آوری توام فاضلاب شهری و آب باران مورد استفاده قرار می‌گیرند مجاز است
 - 15- تاسیسات تصفیه فاضلاب بایستی به گونه‌ای طراحی، احداث و بهره‌برداری گردد تا پیش بینی‌های لازم جهت به حداقل رسانیدن آلودگی در مواقع اضطراری از قبیل شرایط آب وهوائی نامناسب، قطع برق، نارسائی تجهیزات مکانیکی و... فراهم گردد
- آندسته از فاضلابهای صنعتی که آلودگی آنها بیش از این استانداردها نباشد می‌تواند فاضلاب خود را با کسب موافقت سازمان بدون تصفیه دفع نمایند

جدول استاندارد خروجی فاضلابها ۱)

- تبصره ۲- تخلیه باغلظت بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که افزایش کلراید، سولفات و مواد محلول پساب خروجی نسبت به آب مصرفی بیش از ده درصد نباشد
- تبصره ۳- صنایع موجود مجاز خواهند بود BOD5 و COD را حداقل ۹۰ درصد کاهش دهند
- تبصره ۴- درجه حرارت باید به میزانی باشد که بیش از ۳ درجه سانتیگراد در شعاع ۲۰۰ متری محل ورود آن، درجه حرارت منیع پذیرنده را افزایش یا کاهش ندهد
- تبصره ۵- تعداد تخم انگل (نماتد) در فاضلاب تصفیه شده شهری، در صورت استفاده از آن جهت آبیاری محصولاتی که به صورت خام مورد مصرف قرار می‌گیرد نباید بیش از یک عدد درلیتر باشد

آیین نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۷۹/۶/۱۶)

- ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این آیین نامه به کار رفته است، به شرح زیر تعریف می شوند:
- الف- قانون: قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب مجلس شورای اسلامی.
- ب- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
- پ- مواد آلوده کننده هوا: هر نوع ماده گازی، بخار، مایع، جامد و یا مجموعه ترکیبی از آنها که در هوای آزاد پخش و باعث آلودگی هوا و یا موجب تشدید آلودگی آن شود و یا ایجاد بوهای نامطبوع نماید از قبیل دود، دوده، ذرات معلق، اکسیدهای گوگرد، اکسیدهای ازت، منواکسید کربن، اکسیدکننده ها، هیدروکربنها، اسیدها، آمونیاک و نظایر آن.
- ت- گواهینامه مخصوص: تأییدیه کتبی مراکز معاینه مبنی بر رعایت حد مجاز آلودگی توسط وسایل نقلیه موتوری که به صورت برچسب صادر و بر روی وسایل نقلیه مذکور الصاق می شود. این گواهینامه می تواند علاوه بر رعایت حد مجاز آلودگی، رعایت ضوابط ایمنی را در بر داشته باشد.
- ث- آلوده کننده: هر شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مولد آلودگی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر بر عهده داشته و یا شخصاً و به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی باشد.
- ماده ۲- منابع آلوده کننده هوا غیر از کارخانه ها و کارگاههای موضوع آیین نامه اجرایی فصل سوم قانون به شرح زیر طبقه بندی می شوند:
- الف- وسایل نقلیه موتوری: هر نوع وسیله ای که با موتورهای درونسوز حرکت می کند و برای حمل و نقل مورد استفاده قرار می گیرد و در صورت به کار انداختن منشأ ایجاد یک یا چند ماده آلوده کننده می گردد.
- ب- منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه:
- 1- منابع تجاری به محل های مشخصی اطلاق می شود که برای انجام فعالیتهای مختلف تجاری و خدماتی و نگهداری و عرضه تولیدات و کالا و خدمات مورد استفاده قرار می گیرد و بدون اینکه محدود به موارد زیر گردد، بر حسب نوع فعالیت خدماتی و یا تجاری شامل گروههای زیر می گردد:
- گروه اول- هتلها، مهمانخانه ها، رستورانها، شیرینی پزیها، نانوائیها، گرمابه ها و امثال اینها.
- گروه دوم- دامداریها، مرغداریهای صنعتی، کشتارگاهها، مؤسسات نگهداری حیوانات و امثال آن.
- گروه سوم- بیمارستانها، مراکز درمانی و بهداشتی، آزمایشگاهها و امثال اینها.
- 2- منابع خانگی، از قبیل منازل و واحدها و مجتمعهای مسکونی به مکانی اطلاق می شود که صرفاً جهت سکونت مورد استفاده واقع می شود.
- 3- منابع متفرقه عبارتست از منابعی غیر از کارخانه ها، کارگاهها، وسایل نقلیه موتوری و منابع تجاری و خانگی و هر عملی که ایجاد آلودگی هوا نماید از قبیل آتش سوزی زباله ها و انباشتن مواد زاید و متعفن در هوای آزاد.
- ماده ۳- سازمان موظف است نسبت به شناسایی و تعیین نوع و میزان مواد آلوده کننده هوا به طرق مقتضی از جمله اخذ اطلاعات، مدارک لازم و در صورت لزوم بازدید و بازرسی اقدام نماید.
- تبصره- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند آمار، اطلاعات و اسناد و مدارک مورد نیاز سازمان را که در جهت اجرای قانون و این آیین نامه درخواست می شود، در اختیار سازمان قرار دهند.

فصل دوم- وسایل نقلیه موتوری

ماده ۴- شرایط ایجاد مراکز معاینه وسایل نقلیه موتوری اعم از بنزینی، گازسوز و تجهیزات آن توسط سازمان با هماهنگی

وزارتخانه‌های کشور و صنایع تنظیم و ابلاغ خواهد شد.

تبصره- سازمان مجاز است در جهت حصول اطمینان از روند مطلوب در اجرای ماده (۵) قانون و عملکرد صحیح مراکز معاینه نسبت به اخذ آمار و اطلاعات هر یک از مراکز مزبور از طریق شهرداریهای ذیربط و انجام معاینات و آزمایشهای موردی از برخی وسایل نقلیه موتوری که توسط مراکز یاد شده مورد آزمایش قرار گرفته و گواهی زیست‌محیطی دریافت داشته‌اند، اقدام نماید.

ماده ۵- رانندگان وسایل نقلیه موتوری مکلفند بر چسب حاوی گواهینامه مخصوص را در محل مناسبی که توسط مراکز معاینه تعیین می‌شود، بر روی شیشه اتومبیل خود نصب نمایند.

ماده ۶- طبق زمان‌بندی مصوب شورای عالی ترافیک از تردد وسایل نقلیه موتوری که فاقد برچسب موضوع ماده (۵) باشند، در شهرهای تهران، اصفهان، مشهد، تبریز، شیراز، اراک، اهواز و کرج توسط مأموران انتظامی (مأموران راهنمایی و رانندگی) جلوگیری شده و رانندگان وسایل نقلیه مذکور مطابق ماده (۲۸) قانون محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- وسایل نقلیه مذکور تا هنگام رفع موجبات آلودگی و انجام معاینه فنی مجدد و دریافت گواهینامه، اجازه تردد نخواهند داشت.

تبصره ۲- شمول مقررات این ماده به سایر شهرها بنا به تصویب شورای عالی محیط‌زیست خواهد بود.

تبصره ۳- از تردد موتورهای دو زمانه براساس زمان‌بندی که سازمان تعیین می‌کند در شهرهای یاد شده جلوگیری خواهد شد.

فصل سوم- منابع تجاری و متفرقه

ماده ۷- در اجرای ماده (۷) قانون، دستورالعمل مربوط به مواقع اضطراری هوا توسط سازمان و سایر دستگاههای ذیربط تهیه و توسط وزارت کشور ابلاغ می‌شود.

ماده ۸- سازمان پس از شناسایی و طبقه‌بندی منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه، آن دسته از منابع مذکور را که آلودگی آنها بیش از حد مجاز می‌باشد، مشخص و مراتب را با تعیین نوع و میزان آلودگی به مسؤولان و یا صاحبان منابع فوق‌الذکر اعلام خواهد کرد تا در مهلت معین و مناسبی که توسط سازمان تعیین می‌شود، نسبت به رفع آلودگی اقدام نمایند.

ماده ۹- بیمارستانها، درمانگاهها و مراکز بهداشتی و درمانی و سایر مراکز مجاز که به منظور امحای زباله‌های خود از روش سوزاندن استفاده می‌نمایند، مکلفند از دستگاه زباله‌سوز مناسب که استانداردهای آلودگی هوا را رعایت نماید، استفاده کنند.

ماده ۱۰- سازمان مجاز است در اجرای ماده (۲۳) قانون، در مناطقی که گاز شهری در دسترس می‌باشد، برای اشخاص حقیقی و حقوقی که با عدم استفاده از گاز موجبات آلودگی هوا را فراهم می‌سازند، اخطاریه صادر و مهلت مناسبی را جهت رفع آلودگی تعیین نماید.

مصوبه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور راجع به

دستورالعمل اجرایی وضعیت اضطراری آلودگی هوا

به علت کیفیت خاص جوی و پایداری و وارونگی دما

موضوع ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۷۴/۲/۳

مصوب دی ماه ۱۳۷۷)

مقدمه:

با افزایش جمعیت و توسعه شهرهای بزرگ، منابع آلوده کننده هوا از جمله خودروها، مراکز صنعتی و کارخانه‌ها و منابع گرمایش خانگی به طور روز افزون رشد نموده و سبب آلودگی هوای این شهرها می‌گردد. بدون شک نبود قاعده و روش مشخص برای نظارت و کنترل بر منابع آلاینده هوا و نحوه استفاده از آنها، منجر به بروز فجایع زیست محیطی خواهد شد. به همین دلیل قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا در تاریخ ۳/۲/۱۳۷۴ به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی رسید. ماده ۷ این قانون به شرح زیر می‌باشد:

(در مواقع اضطراری که به علت کیفیت خاص جوی، آلودگی هوای شهرها به حدی برسد که به تشخیص وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی سلامت انسان و محیط زیست را شدیداً به مخاطره بیندازد، سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای منابع آلوده کننده برقرار نموده و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی به اطلاع عموم خواهد رسانید. با بر طرف شدن وضعیت اضطرار و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت برقرار شده اقدام و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید).

در روزهای زیادی از سال به خصوص فصول سرما، در بسیاری از شهرهای بزرگ کشور به دلیل وقوع پدیده وارونگی دما، پتانسیل آلودگی هوا به شدت بالا رفته و شرایطی که مشمول ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا می‌باشد، ایجاد می‌گردد.

بر این اساس و با عنایت به آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده ۶ همین قانون، در بیستمین جلسه شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور (که در تاریخ ۷۷/۹/۲۴ به درخواست سازمان حفاظت محیط زیست و به دنبال اعلام وضعیت اضطرار توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تشکیل گردید)، دبیرخانه شورای عالی موظف گردید با همکاری نهادها و ارگانهای عضو، نسبت به مطالعه و تهیه دستورالعمل اجرایی شرایط بحران آلودگی هوا اقدام نماید.

در همین راستا ضمن نظر خواهی از کلیه دست اندرکاران و تشکیل جلسات متعدد کارشناسی و با جمع‌آوری اطلاعات و بررسی نمونه‌های تجربه شده مشابه در کشورهای دیگر، نحوه ارتباط و وظایف نهادها و ارگانهای مربوط در شرایط پایداری وارونگی دما و آلودگی بیش از حد استاندارد، تعیین و اقدامات مقتضی در سه سطح مختلف عملکردی با گزینه‌های متناسب با آن شرایط، بررسی و تصمیماتی اتخاذ گردید. لازم به یادآوری است که در این جلسات بر تقویت ناوگان حمل و نقل همگانی و کاهش تقاضای سفر به عنوان راه حل‌های اساسی معضلات ترافیکی، و همچنین انجام معاینه فنی و معاینه خروجی اگزوز خودروها، و به علاوه تلاش برای گاز سوز نمودن خودروهای دولتی، شرکتها و سازمانهای اتوبوس رانی و تاکسی رانی، و خودروهای شخصی با پرداخت تسهیلات لازم از طریق سیستم بانکی و حذف خودروهای مستهلک (با بیش از ۲۵- ۲۰ سال عمر) از مجموعه حمل و نقل شهری کشور، که بالطبع منجر به کاهش چشمگیر آلودگی هوا و تردد سریعتر و ایمن تر خواهد شد، تأکید شد. البته این روشها در میان و بلند مدت ثمربخش بوده و برای شرایط بحران باید راههایی که آثار سریعتری را به دنبال داشته باشد، نیز مشخص شود.

باید به این نکته توجه داشت که استفاده از خودروی شخصی نه یک حق، بلکه امتیازی است که از سوی جامعه به افراد واگذار شده است، و در صورتی که استفاده از این خودروها، منافع جمعی را به خطر بیندازد، می‌باید این امتیاز را سلب نمود و یا محدودیت‌هایی برای آن ایجاد کرد. براساس این نگرش، در روشهای کوتاه مدت مقابله با بحران آلودگی هوا، محدودیت‌های مختلفی برای استفاده از خودروهای شخصی اعمال می‌گردد .

نحوه ارتباط و وظایف نهادها و ارگانهای مربوط، در شرایط پایداری وارونگی دما و آلودگی بیش از حد استاندارد هوا
1 - سازمان هواشناسی بروز پدیده وارونگی دما را برای حداقل ۴۸ ساعت آینده پیش بینی می‌کند. در صورت احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، بلافاصله به:

- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای (در تهران) و معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی، خدمات بهداشتی درمانی استان، واحد بهداشت محیط (در استانها)

- وزارت کشور: استانداریها

- سازمان حفاظت محیط زیست: ادارات کل محیط زیست استان

اطلاع داده می‌شود .

تبصره- در تهران علاوه بر اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای، اداره کل محیط زیست تهران و استانداری، مراتب به اطلاع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت کشور نیز خواهد رسید .

2 - وزارتخانه‌ها و سازمان یاد شده و واحدهای تابعه آنها، پس از اطلاع از احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، با استفاده از ایستگاههای سنجش آلودگی هوا که در اختیار دارند، میزان مواد آلاینده هوا را اندازه‌گیری نموده و نتایج سنجش خود را هر شش ساعت یکبار که از ساعت ۹:۳۰ صبح آغاز می‌گردد برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (کمیته بهداشت هوا) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) ارسال می‌کنند .

تبصره ۱: شهرداری‌هایی که مجهز به دستگاه سنجش آلودگی هوای باشند نیز با دریافت گزارش از سازمان هواشناسی (و یا ادارات مربوط در استانها)، نتایج سنجش را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (کمیته بهداشت هوا) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) اعلام می‌کنند .

تبصره ۲: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای در تهران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی، خدمات بهداشتی درمانی استان، واحد بهداشت محیط در استانها) بلافاصله پس از دریافت پیش بینی سازمان هواشناسی مبنی بر احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، کمیته بهداشت هوا را مطلع می‌سازد. این کمیته تا دریافت اطلاعات مربوط به میزان آلاینده‌های هوا، مقدمات اقدامات بعدی خود را فراهم می‌کند .

3 - کمیته بهداشت هوا بلافاصله پس از دریافت اطلاعات مربوط به میزان آلاینده‌های هوا، که به طور منظم و هر شش ساعت یکبار دریافت می‌کند، میزان شاخص استاندارد آلودگی هوا (PSI) را تعیین کرده و به ترتیب زیر (۱) اعلام وضعیت می‌کند و مراتب را به اطلاع سازمان حفاظت محیط زیست (ادارات کل محیط زیست استان)، وزارت کشور (استانداریها) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) می‌رساند .

الف - $PSI > 100$ ۲۵۰ > اعلام وضعیت هشدار

ب - $PSI \ 250$ ۳۵۰ > اعلام وضعیت اضطرار

پ - $PSI \ ۳۵۰$ اعلام وضعیت بحران

تبصره : در صورتی که کمیته بهداشت هوا اطلاعات متفاوتی از میزان آلاینده های هوا دریافت کند ، اطلاعات ارسالی از سوی ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها را ملاک عمل قرار خواهد داد .

4- پس از اعلام هر یک از وضعیت‌های سه گانه هشدار، اضطراب و بحران به سازمان حفاظت محیط زیست (ادارات کل محیط زیست استان) و وزارت کشور (استانداریها)، کمیته نظارت و هماهنگی مواقع اضطراری آلودگی هوا، مرکب از نمایندگان تام‌الاختیار سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کشور و سازمان هواشناسی کشور، با مسئولیت استانداری تشکیل می‌شود تا تصمیمات لازم را بر اساس این دستورالعمل اتخاذ و نتایج صرفاً از طریق دبیر کمیته به اطلاع سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری جمهوری اسلامی و سایر نهادهای ذیربط نظارت کند. پس از عادی شدن وضعیت و اتخاذ تصمیم در کمیته نظارت و هماهنگی، اعلام وضعیت عادی و رفع محدودیت‌ها و ممنوعیت‌ها توسط دبیر کمیته و از طریق سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری ج. ا. انجام می‌پذیرد.

تبصره: دبیرخانه این کمیته در استانداری‌ها مستقر و دبیر آن مدیر کل حفاظت محیط زیست استان خواهد بود. نمودار مراحل یاد شده در انتهای متن دستورالعمل ارائه شده است. اقدامات در وضعیت هشدار

توصیه به مردم، از طریق صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری جمهوری اسلامی و سایر روش‌های اطلاع رسانی

1. مشارکت عمومی و خودداری از هر گونه فعالیتی که منجر به افزایش آلودگی هوا می‌شود از جمله: روشن کردن آتش در معابر، سوزاندن لاستیک، عملیات قیرکاری و نظایر آن.

2. کاهش فعالیت بیماران قلبی و ریوی و مبتلا به آسم، به خصوص در فضای باز

3. عدم خروج غیر ضروری از منزل

4. استفاده از ماسک استاندارد

5. استفاده از مواد غذایی مناسب (برای این شرایط)

6. استفاده بهینه در مصرف سوخت و وسایل حرارتی (آبگرمکن، بخاری و ...) و کاهش درجه حرارت در فضای مسکونی، تجاری و اداری

7. کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از وسایل همگانی و همپیمایی

8. تنظیم موتور خودروها

9. دقت در هنگام سوختگیری در جایگاهها و جلوگیری از سرریز شدن بنزین و سایر سوختها

توصیه به ادارات و ارگانها، در اسرع وقت و از طریق دورنگار و سایر شیوه‌های ممکن اطلاع رسانی

1. سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری جمهوری اسلامی: انتقال سریع پیامها و اطلاعیه‌های کمیته نظارت و هماهنگی، توصیه و جلب همکاری و مشارکت عمومی

2. وزارت آموزش و پرورش: آماده سازی و اطلاع رسانی به دانش آموزان و انجام اقدامات پیشگیرانه نظیر کاهش حضور دانش آموزان در فضای باز، کاهش فعالیت‌های بدنی و ...

3. ادارات راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نواحی انتظامی:

- کنترل دقیق تر خودروهای فاقد برگ معاینه (برچسب) و خودروها و موتور سیکلت‌هایی که آلاینده‌گی قابل رویت دارند.

- کنترل دقیق تر محدوده طرح ترافیک در تهران و شهرهایی که دارای محدوده مصوب ترافیک خواهند شد.

4. ادارات، ارگانها و سازمانهای دولتی، نظامی و نهادهای انقلاب اسلامی:

- استفاده کمتر از خودروهای دولتی از طریق کاهش ماموریت‌های غیر ضروری و ترغیب همپیمایی

- تاکید بر انجام معاینه فنی خودروها

5. شهرداریها :

- انعکاس اخبار ترافیکی از طریق مراکز کنترل ترافیک و همکاری با صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و انتشار آگهی برای اطلاع همگان از محدوده ها و ساعات ممنوعه تردد .

- خودداری از سوزاندن برگ درختان و جلوگیری از سوزاندن زباله

- جلوگیری از فعالیتهایی که در معابر موجب افزایش آلودگی هوا می گردد .

* این اقدامات پس از تصمیم گیری در کمیته نظارت و هماهنگی به مورد اجرا گذارده می شود .

اقدامات در وضعیت اضطرار *

در وضعیت اضطرار ، علاوه بر توصیه هایی که در وضعیت هشدار صورت می پذیرد ، اقدامات عملی زیر متناسب با شرایط هر شهر ، توسط نهادها و سازمانهای ذیربط انجام خواهد شد .

1. ادارات راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نواحی انتظامی :

- اعمال محدودیت های نوع خودرو و زمان ، در یکی از محدوده های مصوب ترافیک

تبصره : محدوده ها ، ساعات ممنوعه و خودروهای مجاز بر اساس آیین نامه اجرایی تبصره ماده ۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۷۶/۲/۱۴ و اصلاحیه مورخ ۷۷/۹/۱۸ همین آیین نامه (۲) ، که قبلاً به تایید شورای هماهنگی ترافیک استان و تصویب وزیر کشور رسیده باشد ، تعیین می شوند .

- ممنوعیت حرکت سواریهای تک سرنشین در یکی از محدوده ها

- تردد نوبتی (زوج و فرد یا دیگر روشها) خودروها دارای مجوز تردد در محدوده ها

- تردد نوبتی (زوج و فرد یا دیگر روشها) کلیه خودروها در یکی از محدوده ها

- جلوگیری از تردد کلیه سواری ها و موتور سیکلت های با آلایندهی قابل رویت

تذکر : گشت انتظامی ، گشت اتوبوس رانی و تاکسی رانی ، تاکسی ها ، مؤسسات تاکسی سرویس ، خودروهای فوریتهای پزشکی و پزشکان ، جانبازان و بیماران خاص ، خودرو های امداد (آتش نشانی ، امداد آب ، برق ، پست و مخابرات) و خودروهای حمل زباله شهرداریها از محدودیتهای اعمال شده در این شرایط مستثنی می باشند .

2. شهرداریها :

- عدم صدور مجوز روزانه ورود به محدوده

3. وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی :

- استقرار مراکز سیار بهداشتی در چهارراه ها و مراکز شلوغ و آلوده تر

ادارات و سازمانهای خدماتی :

- استفاده از ماسک استاندارد توسط پرسنل خدمات (راهنمایی و رانندگی ، شهرداری و ...)

- تعطیلی مهد کودکها (از طریق ادارات بهزیستی)

4. وزارت آموزش و پرورش :

- تعطیلی مراکز پیش دبستانی ، دبستانها و مدارس راهنمایی

5. ادارات ، ارگانها و سازمانهای دولتی ، نظامی و نهادهای انقلاب اسلامی :

- تاخیر دو ساعته در شروع یا پایان کار مراکز اداری

- تشویق اولیاء دانش آموزان (مشغول به تحصیل در مراکز پیش دبستانی ، دبستانها و مدارس راهنمایی) و کودکانی که به مهد کودک می روند ، به گرفتن مرخصی و همکاری مدیران با کارکنان در این زمینه

6. وزارت صنایع و سازمان حفاظت محیط زیست :
- تعطیلی موقت کارخانه ها و مراکز آلوده کننده شهر
7. شرکتها و سازمان های اتوبوس رانی (شهرداریها :)
- تطبیق ساعات کار اتوبوس رانی با ساعت کار اداری و مراکز آموزشی
- به کارگیری حداکثر توان ناوگان اتوبوس رانی شهری در جا به جایی مسافر
*این اقدامات پس از تصمیم گیری در کمیته نظارت و هماهنگی به مورد اجرا گذارده می شود .

اقدامات در وضعیت بحران * :

در وضعیت بحران ، علاوه بر توصیه هایی که در وضعیت هشدار صورت می پذیرد ، اقدامات وضعیت اضطرار به شرح زیر تشدید خواهد شد .

1. ادارات راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نواحی انتظامی :

- ممنوعیت کامل تردد خودروهای دارای پلاک شخصی به استثناء خودروهای گاز سوز ، در بزرگترین محدوده ترافیکی مصوب

تبصره ۱ _ موارد استثناء که نیاز به تردد دارند (بیماران و ...) به تشخیص ادارات راهنمایی و رانندگی مجاز به تردد می باشند .

تبصره ۲ _ حمل و نقل همگانی ، اعم از اتوبوس های شرکت ها و سازمان های اتوبوس رانی ، به علاوه اتوبوسها و مینی بوس های تحت پوشش آنها ، تاکسی ها و مؤسسات تاکسی سرویس (تاکسی تلفنی) مجاز به تردد و جابه جایی مسافران می باشند .

2. وزارتخانه های آموزش و پرورش ، فرهنگ و آموزش عالی ، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی :

- تعطیلی کلیه مراکز آموزشی

3. ادارات ، ارگانها و سازمانهای دولتی ، نظامی و نهادهای انقلاب اسلامی :

- تعطیلی موقت کلیه مراکز اداری (به استثناء مراکزی که در روزهای تعطیلی نیز لازم است به فعالیت خود ادامه دهند .)

تذکر : لازم است ، نهادها و سازمانهایی که به مردم خدمات ارائه می کنند ، ترتیبی اتخاذ کنند که این تعطیلی کمترین مشکلات را برای مراجعان ایجاد کند .

*این اقدامات پس از تصمیم گیری در کمیته نظارت و هماهنگی به مورد اجرا گذارده می شود.

آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی
مصوبه شماره ۲۳۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست

در اجرای ماده ۲ آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی مصوب جلسه مورخ ۱۳۷۸/۳/۱۹ هیات وزیران حدود مجاز صدا در هوای آزاد ایران بشرح ذیل تعیین و موافقت می شود که از تاریخ تصویب در سطح کشور به مورد اجرا گذارده شود.

شب ۱۰ شب الی ۷ صبح	روز ۷ صبح الی ۱۰ شب	(A)Leq(30)db	(A)Leq(30)db
		۴۵	۵۵
۵۰	۶۰		1- منطقه مسکونی
۵۵	۶۵		2- منطقه تجاری - مسکونی
۶۰	۷۰		3- منطقه تجاری
۶۵	۷۵		4- منطقه مسکونی - صنعتی
			5- منطقه صنعتی

$(A)Leq(30)db$ *تراز معادل در مدت زمان ۳۰ دقیقه اندازه گیری در شبکه وزنی A می باشد و واحد آن دی سی بل است.

- 1- منطقه مسکونی : محدوده ای است که بیش از ۵۰ درصد آن دارای کاربری مسکونی خالص باشد و بقیه آن (علاوه بر شبکه معابر) شامل خدمات مربوط به مسکونی و بدون مزاحمت برای مسکونی باشد.
(آموزشی رده های پایین ، تجاری در حد روزمره ، فرهنگی روزمره)
- 2- منطقه تجاری - مسکونی : منطقه ای است که معمولاً طبقات همکف بصورت تجاری و طبقات بالاتر بصورت مسکونی پیش بینی شده باشد اما کاربری مسکونی معمولاً بیش از تجاری است.
- 3- منطقه تجاری : منطقه ای است که عمدتاً دارای کاربری تجاری و یا کاربری های مربوط به آن (دفاتر اداری ، تفریحی ، فرهنگی و غیره باشد . (۵۰ درصد اراضی)
- 4- منطقه مسکونی - صنعتی : منطقه ای است که کنار نواحی مسکونی بعضی از صنایع غیر مزاحم و غیرآلوده قرار گیرد (مانند بعضی از صنایع کارگاهی) در اینجا کاربری عمده مسکونی است.
- 5- منطقه صنعتی : مناطقی است که دارای کاربری صنعتی بوده و بر حسب ملاحظات زیست محیطی با فاصله ای بیرون از شهر و نواحی مسکونی قرار گیرد.

آیین نامه بهداشت محیط

مصوب ۲۴/۴/۱۳۷۱ هیات وزیران

ماده ۱- تعاریف

الف- بهداشت محیط: بهداشت محیط عبارت است از کنترل عواملی از محیط زندگی که به گونه‌ای روی سلامت جسمی، روانی و اجتماعی انسان تاثیر می‌گذارند

ب- آب آشامیدنی: آب آشامیدنی، آب گوارایی است که عوامل فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی آن در حد استانداردهای مصوب باشد و مصرف آن عارضه سوئی در کوتاه مدت یا درازمدت در انسان ایجاد نکند

پ- آلودگی آب آشامیدنی: آلودگی آب آشامیدنی عبارت است از تغییرخواص فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی آب به گونه‌ای که آن را برای مصرف انسان زیان آور سازد.

ت - کنترل بهداشتی: بازدید و بررسی وضعیت بهداشتی مراکز مشمول این آیین‌نامه به منظور اعمال ضوابط بهداشت محیطی می‌باشد.

ث - مراکز کاربرد پرتوهای یونساز در پزشکی: مراکز کاربرد پرتوهای یونساز، زیر نظر مسوولین متخصص مربوط، به تشخیص یا درمان بیماریها پرداخته و شامل مراکز رادیولوژی، رادیوتراپی و رادیو ایزوتوپ می‌باشد

ج- اماکن عمومی: اماکن عمومی عبارت است از اماکن متبرکه و زیارتگاهها، زائسراها، هتلها، متلها، مسافرخانهها، پانسیونها، آسایشگاههای سالمندان، آرایشگاهها، حمامها، حمامهای سونا، استخرهای شنا، سینماها، پارکها، مراکز تفریحهای سالم، باشگاههای ورزشی، ترمینالها، وسایل حمل و نقل عمومی و مسافرتی، توالتهای عمومی، گورستانها و مانند این موارد

چ- مراکز تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد خوردنی، آشامیدنی و بهداشتی: مراکز تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد خوردنی، آشامیدنی و بهداشتی عبارت است از کلیه کارخانهها، کارگاهها، سردخانهها، اماکن و مغازههایی که به گونه‌ای نسبت به تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد خوردنی، آشامیدنی و بهداشتی اقدام می‌نمایند

ح- مراکز بهداشتی- درمانی: مراکز بهداشتی- درمانی عبارت است از بیمارستانها، زایشگاهها، درمانگاهها، مطبها، آزمایشگاههای تشخیص طبی بخشهای تزریقات و پانسمان، آسایشگاههای معلولین، طب هسته‌ای، فیزیوتراپیها، رادیولوژیها و مانند اینها

خ- مراکز آموزشی و تربیتی: مراکز آموزشی و تربیتی عبارت است مدارس، آموزشگاههای تحصیلی، حوزه‌های علمیه، دانشکدهها، هنرستانها، خوابگاههای مراکز آموزشی، پرورشگاهها، مراکز تربیتی شبانه روزی، ندامتگاهها و مهدهای کودک

ماده ۲- هر اقدامی که تهدیدی برای بهداشت عمومی شناخته شود، ممنوع می‌باشند. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است پس از تشخیص هر مورد از مواردی که در حیطه وظایف وزارت می‌باشد، راسا اقدام قانونی معمول و در سایر موارد موضوع را به مراجع ذی ربط جهت انجام اقدامهای قانونی، فوری اعلام نماید. متخلفان از مقررات بهداشت عمومی تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت

ماده ۳- آلوده کردن آب آشامیدنی عمومی ممنوع است و با متخلفان مطابق مقررات رفتار خواهد شد. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور حفظ سلامت و بهداشت مردم مکلف است کیفیت آب آشامیدنی عمومی از نقطه آبدگیری تا مصرف را از نظر بهداشتی تحت نظارت مستمر قرار دهد .

تبصره ۱- وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط زیست در پیشگیری و جلوگیری از آلودگی منابع آب، موضوع ماده

(46) قانون توزیع عادلانه آب و آیین‌نامه‌های اجرایی آن همچنان قابل اجراست. تبصره ۲- سازمانها و موسسه‌های دولتی و خصوصی تامین‌کننده آب آشامیدنی عمومی موظف به رعایت همه ضوابط و معیارهای بهداشتی اعلام شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بوده، باید همه اطلاعات لازم برای بررسی مورد یا موارد و تسهیلات بازدید از تاسیسات را در اختیار وزارت قرار دهند .
تبصره ۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کنترل آب آشامیدنی عمومی در مراحل مختلف توزیع؛ آزمایشگاههای مراکز بهداشت استان و شهرستان و مراکز بهداشتی- درمانی را برای ارائه خدمات در این زمینه تجهیز می‌نماید .

ماده ۴- به منظور جلوگیری از روند رو به رشد آلودگی منابع آبهای سطحی و زیرزمینی- اعم از چاهها، رودخانه‌ها، قناتها، چشمه‌ها و آب مصرفی شهر و روستا- کمیته‌ای بانام ((کمیته حفاظت از منابع آب آشامیدنی)) زیر نظر استاندار با عضویت مدیران و روسای اداره کل بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان آب منطقه‌ای استان، جهاد سازندگی استان، برنامه و بودجه استان و شرکت آب و فاضلاب استان تشکیل می‌شود تا موارد زیر را بررسی و اقدام نماید :

1 - اتخاذ تصمیم راجع به خارج نمودن بعضی از منابع تامین آب آشامیدنی از سرویس که بر اساس گزارش اداره کل بهداشت محیط، آلوده شده‌اند- اعم از چاه‌ها، چشمه‌ها و قناتها .

2 - اتخاذ تدابیر لازم جهت حفاظت از منابع آب آشامیدنی موجود بر اساس دستورالعملهایی که توسط دستگاههای ذی ربط پیشنهاد می‌شود و به تصویب کمیته می‌رسد .

3 - اتخاذ تدابیر لازم به منظور حفظ حریم مناطقی که در آینده برای تامین آب شهرها از طریق دستگاههای ذی ربط پیشنهاد می‌شود .

4- اتخاذ تصمیم در رابطه با بحرانهای ناشی از آلودگی منابع آب و چگونگی مقابله با آنها. تبصره - در ابتدا، اداره کل بهداشت محیط موظف است نواقصی را که موجب آلودگی منابع آب می‌گردد به دستگاه ذی‌ربط اعلام کند تا راسا نسبت به رفع آن اقدام نماید. در صورتی که امکانات دستگاهها برای رفع نواقص کفایت ننماید، مراتب در کمیته یاد شده مطرح خواهد شد .

ماده ۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور حفظ بهداشت عمومی مکلف است بررسیهای لازم را در مورد تاثیرهای هوای استنشاقی و سایر مواد موثر بر انسان معمول دارد و نسبت به ارائه توصیه‌های ضروری به مراجع ذی ربط اقدام نماید .

ماده ۶- مراکز کاربرد پرتوهای یونساز در پزشکی موظف به همکاری و ارائه آمار و اطلاعات و فراهم نمودن تسهیلات به منظور بررسی دزیمتری و بهسازی جهت انجام وظیفه کارشناسان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند. با متخلفان برابر مقررات قانونی مربوط (قانون تعزیرات) رفتار خواهد شد .

ماده ۷- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است مراکز بهداشتی- درمانی، آموزشی و تربیتی، اماکن عمومی و مراکز تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد خوردنی، آشامیدنی و بهداشتی را از نظر ضوابط و مقررات بهداشت محیطی کنترل و با متخلفان از دستورالعملها و توصیه‌های بهداشتی وزارت، برابر مقررات قانونی مربوط (قانون تعزیرات) رفتار نماید .

ماده ۸- مراجع صادرکننده پروانه کسب مراکز تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد خوردنی، آشامیدنی و بهداشتی و اماکن عمومی موظفند ضمن رعایت ضوابط مربوط به خود، مقررات و توصیه‌های اعلام شده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را نیز در این زمینه رعایت نموده و قبل از صدور ((پروانه کسب))، نظریه بهداشتی از این وزارتخانه کسب نمایند .

ماده ۹- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی علاوه بر وظیفه قانونی مبارزه باناقلان بیماریها، عهده‌دار نظارت بر امر مبارزه بابتدیان، جوندگان و حیوانهای ناقل بیماریها نیز می‌باشد. مراجع ذی ربط، ملزم به رعایت دستورالعملهای بهداشت محیطی این وزارتخانه در این موارد هستند .

ماده ۱۰- به منظور پیشگیری از شیوع بیماریهای منتقل شده به وسیله بند پایان و حیوانهای ناقل بیماری، همچنین جلوگیری از آلودگی محیط به سموم و مواد شیمیایی، در صورت امکان روشهای مبارزه از طریق بهسازی محیط ارجح بوده و دستگاههای اجرائی ذی ربط موظف به بهسازی کانونهای جلب و تکثیر بند پایان و حیوانهای ناقل برابر توصیه‌ها و دستورالعملهای وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی می‌باشند .

تبصره- شهرداریها مکلفند در تنظیم روشهای جمع‌آوری، حمل و دفع زباله شهر و سایر خدمات شهری، دستورالعملها و توصیه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع ذی‌ربط را رعایت نمایند .

ماده ۱۱- صدور مجوز ورود و ترخیص و کنترل بهداشتی هر نوع دام و فرآورده‌های خام دامی با توجه به نص مواد (۲،۳،۴،۷،۸) قانون سازمان دامپزشکی کشور- مصوب ۱۳۵۰- که موخر بر قانون مواد خوردنی و بهداشتی است علی‌الاطلاق و در تمام مراحل اعم از تولید، توزیع و عرضه از لحاظ پیشگیری و مبارزه با بیماریهای دامی و بیماریهای مشترک بین انسان و دام بر عهده سازمان دامپزشکی می‌باشد .

طبیعی است چنانچه عرضه فرآورده‌های خام دامی موجب بیماریهای مختص انسان شود، همچنین مواردی که در فرآورده‌های خام دامی تغییراتی داده شود که مواد حاصل شده، فرآورده خام دامی تلقی نگردد، مسوولیت کنترل بهداشتی برعهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است که مطابق قانون مواد خوردنی و بهداشتی- مصوب ۱۳۴۶- و اصلاحات آن انجام خواهد شد. وزارت بهداشت درمان

و آموزش پزشکی از طریق شبکه‌های بهداشتی، درمانی و خانه‌های بهداشت در روستاها ضمن آموزش گسترده با بسیج مردم و جلب همکاری بین بخشی در زمینه مسایل بهداشت محیطی از قبیل جمع‌آوری، حمل و دفع بهداشتی زباله، دفع بهداشتی مدفوع و کود حیوانی، بهسازی معابر و جداسازی محل نگهداری دام و پرندگان از محل سکونت، نظارت و پیگیری لازم رಾಮمول‌داشته، همچنین در جهت بهسازی منابع و کنترل کیفی آب آشامیدنی، جمع‌آوری و دفع بهداشتی فضلابها، کنترل اماکن عمومی و مراکز تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد غذایی اقدام نماید .

آیین‌نامه اجرائی تبصره ۳ ماده واحده

قانون تشدید مجازات موتورسیکلت سواران متخلف

(مصوب ۱۳۶۶/۴/۲۸ شورایعالی قضایی)

فصل اول- شهر تهران

ماده ۱- مامورین اداره راهنمایی و رانندگی تهران پس از مشاهده هر یک از تخلفات ذیل موتورسیکلت یا موتور گازی را بنحو مقتضی به پارکینگ منتقل می‌نمایند و وسائل مزبور مطابق قانون تشدید مجازات موتورسیکلت سواران متخلف مصوب ۱۳۵۶ حسب مورد تخلف بشرح زیر توقیف می‌شوند :

الف- ایجاد صدای ناهنجار لوله خروج دود ۳ ماه

ب- رانندگی در پیاده رو ۳ ماه و در صورتی که همراه با صدای ناهنجار لوله خروج دود باشد ۶ ماه
ج- رانندگی در جهت مخالف مسیر مجاز ۳ ماه و در صورتی که همراه با صدای ناهنجار لوله خروج دود باشد ۶ ماه

تبصره- پس از توقیف وسیله به راننده آن توسط مسئولان مربوط رسید داده خواهد شد .

ماده ۲- شهرداری تهران موظف است محلهای مناسبی را به منظور نگهداری موتورسیکلت‌ها و موتورهای گازی توقیفی تعیین و یا پرسنل مورد نیاز در اختیار اداره راهنمایی و رانندگی قرار دهد .
تبصره- هزینه نگهداری موتورسیکلت یا موتورگازی به ازاء هر روز ۵۰ ریال خواهد بود .

ماده ۳- ترخیص موتورسیکلت یا موتورگازی پس از پایان مدت توقیف موقوف به پرداخت جریمه متعلقه و هزینه نگهداری می‌باشد .

ماده ۴- مسئولین پارکینگ پس از دریافت گواهی مبنی بر پرداخت جریمه و هزینه، نگهداری که به تایید اداره راهنمایی و رانندگی رسیده باشد موتورسیکلت یا موتور گازی توقیفی را به مالک قانونی یا وکیل مسترد می‌دارد .

تبصره- در صورتیکه موتورسیکلت یا موتور گازی هنگام ترخیص دارای تخلفات دیگر مشمول آیین‌نامه راهنمایی و رانندگی باشد وفق همان مقررات عمل خواهد شد .

ماده ۵- در صورت عدم مراجعه مالک موتور سیکلت یا موتورگازی جهت ترخیص وسیله پس از مدت توقیف مقرر در قانون به ازاء هر روز نگهداری اضافی وسیله مذکور در پارکینگ، مالک موظف است مبلغ ۸۰ ریال به عنوان هزینه نگهداری بپردازد .

ماده ۶- در صورت عدم مراجعه مالک پس از یکسال از زمان توقیف شهرداری تهران برای وصول جرائم و هزینه نگهداری از طریق مراجع قضائی ذیصلاح اقدام می‌نماید .

ماده ۷- وجوهی که به عنوان نگهداری مذکور در این آیین‌نامه وصول می‌شود در اختیار شهرداری تهران قرار می‌گیرد .

فصل دوم- شهرها، شهرکها، روستاها و راههای کشور

ماده ۸- در محدوده قانونی شهرها، شهرکها، روستاها و راههای کشور، در صورتی که رانندگان موتورسیکلت یا موتورگازی مرتکب هر یک از تخلفات مندرج در ماده ۱ و بندهای سه گانه آن شوند به مجازاتهای مقرر در همان ماده محکوم خواهند شد .

ماده ۹- مامورین راهنمایی و رانندگی شهربانی و پلیس راه ژاندارمری موظفند پس از مشاهده هر یک از تخلفات مندرجه در بند الف، ب، ج، ماده ۱ موتورسیکلت یا موتورگازی را بنحو مقتضی جهت نگهداری، به راهنمایی و رانندگی، کلانتری، پاسگاه ژاندارمری و یا در صورت لزوم به پارکینگ اختصاصی منتقل نمایند و پس از تعیین میزان توقیف برحسب مورد تخلف به راننده آن رسید دهند .

تبصره- هزینه نگهداری موتورسیکلت یا موتور گازی، چنانچه در پارکینگ‌های اختصاصی نگهداری شوند، به ازاء هر روز برابر نرخ مصوبه محلی خواهد بود .

ماده ۱۰- ترخیص موتورسیکلت یا موتورگازی پس از پایان مدت توقیف موقوف به پرداخت جریمه متعلقه و هزینه نگهداری در پارکینگ اختصاصی و ارائه برگ ترخیص از سوی مرجع توقیف‌کننده می‌باشد .

ماده ۱۱- در صورت عدم مراجعه مالک پس از یکسال از زمان توقیف، شهربانی یا ژاندارمری به منظور وصول جرائم و هزینه نگهداری در پارکینگ اختصاصی و تعیین تکلیف موظفند مراتب را به مراجع قضائی ذیصلاح اعلام نمایند .

فصل سوم - مقررات عمومی

ماده ۱۲- در رسیدی که به صاحب وسیله داده خواهد شد حسب مورد تبصره‌ماده ۲ و نیز مواد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و یا تبصره‌ماده ۹ و نیز مواد ۱۰ و ۱۱ و مفاد آن به صاحب وسیله تفهیم خواهد شد .

ماده ۱۳- جرائم موضوع قانون تشدید مجازات موتورسیکلت سواران متخلف که در مواد ۴ و ۱۰ این آیین‌نامه به آنها اشاره شده است به حساب خزانه واریز خواهد شد .

این آیین‌نامه مشتمل بر ۱۳ ماده و ۳ تبصره در تاریخ ۲۸/۴/۱۳۶۶ به تصویب شورایعالی قضائی و وزارت کشور رسید .

آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب

(مصوب ۱۳۷۱/۲/۱۸)

ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این آیین نامه به کار رفته دارای معانی زیر می باشد:

- 1 - سازمان، سازمان حفاظت محیط زیست.
 - 2 - شورای عالی شورای عالی حفاظت محیط زیست.
 - 3 - آلودگی آب: تغییر مواد محلول یا معلق یا تغییر درجه حرارت و دیگر خواص فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیرمفید سازد.
 - 4 - مواد آلوده کننده آب (آلوده کننده): هر نوع مواد یا عوامل فیزیکی و شیمیایی بیولوژیک که باعث آلودگی آب گردیده یا به آلودگی آن بیفزاید.
 - 5 - منابع مولد آلودگی آب (منابع آلوده کننده): هرگونه منبعی که فعالیت یا بهره برداری از آن موجب آلودگی آب می شود که شامل منابع صنعتی، معدنی، کشاورزی و دامداری، شهری و خانگی، خدماتی و درمانی و متفرقه می باشد.
 - 6 - فاضلاب: هر نوع ماده مایع زائد حاصل از فعالیت های صنعتی یا کشاورزی و دامداری یا شهری، بیمارستانی و آزمایشگاهی و خانگی که به آب یا خاک تخلیه گردد.
 - 7 - مواد زائد جامد: هرگونه ماده جامدی که عرفاً زائد محسوب می شود مانند زباله، خاکروبه، خاکستر، جسد حیوانات، ضایعات مراکز شهری و صنعتی و زواید حاصل از تصفیه، اعم از شیمیایی و بیولوژیک و همچنین فضولات انسانی و حیوانی و مواد زاید بیمارستانها و غیره.
 - 8 - آبهای پذیرنده: کلیه آبهای سطحی و زیرزمینی از جمله قنوات، چاهها و سفره آبهای زیرزمینی و چشمه ها و نیز دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و نهرها و تالابها و آبگیرها و برکه ها که فاضلاب و مواد زائد جامد به آنها تخلیه شده یا در آنها نفوذ می کند.
 - 9 - آبهای ایران: کلیه آبهای داخلی و ساحلی و دریای سرزمینی که تحت حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.
 - 10 - رقیق کردن: کاهش غلظت مواد آلوده کننده در فاضلاب از طریق اختلاط با آب یا آب پذیرنده.
 - 11 - وسایل و روشهای مناسب: مناسب ترین وسایل یا روشهایی که استفاده آن با توجه به شرایط محلی، درجه پیشرفت و امکانات علمی و فنی و هزینه های مربوط، رفع یا کاهش مؤثر آلوده کننده ها را امکان پذیر می سازد.
 - 12 - میزان و معیار (استاندارد): حدود مجاز و مشخصات ویژه ای که با توجه به اصول حفاظت و بهسازی محیط زیست برای آلوده کننده ها و جلوگیری از آلودگی آب تعیین می شود.
 - 13 - مسئول: شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مواد آلودگی از قبیل کارخانجات، کارگاهها و سایر تأسیسات صنعتی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر به عهده داشته یا شخصاً به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است.
 - 14 - مواد زائد سمی و خطرناک: هر نوع ماده زائد آلوده کننده یا ترکیبی از مواد و ضایعاتی که دارای قدرت صدمه و آسیب زیاد به سلامت انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان بوده یا بر اثر تماس و تکرار دارای عوارض سوء در آنها باشد و قابلیت آلوده ساختن آب را دارد.
- ماده ۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم نماید ممنوع است.

ماده ۳- سازمان با همکاری وزارتخانه‌های نیرو، کشاورزی، جهادسازندگی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه‌ها و سازمانهای ذیربط حسب مورد نسبت به بررسی و شناسایی کیفیت آبهای ایران از لحاظ آلودگی اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در مورد آبهای مشروب از مرحله آبگیر طبق قوانین و مقررات خود عمل می‌نماید.

تبصره ۲- در مورد آلودگی آبهای دریاها و دریاچه‌ها همچنین رودخانه‌های مرزی با مواد نفتی به موجب قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی عمل خواهد شد.

ماده ۴- سازمان موظف است نسبت به شناسایی منابع مختلف مولد آلودگی آب به طریق مقتضی اقدام نماید. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهند.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشاورزی، نیرو، صنایع، معادن و فلزات و جهادسازندگی و حسب مورد سایر مؤسسات ذیربط همکاری لازم را با سازمان در اجرای مفاد این ماده معمول خواهند داشت.

تبصره ۲- اطلاعات و مدارکی که جنبه محرمانه دارد و توسط مسئولین در اختیار سازمان گذارده می‌شود محرمانه تلقی شده و جز در موارد قانونی مورد استفاده قرار نخواهد گرفت.

ماده ۵- استانداردهای مربوط به آلودگی آب با ذکر روشهای سنجش و سایر مقررات مربوط توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه تهیه و به مورد اجراء گذارده می‌شود.

تبصره- در مورد مقررات مربوط به تخلیه هر نوع فاضلاب به شبکه عمومی فاضلاب شهر و جمع‌آوری، نگهداری و حمل و دفع مواد زائد جامد کمیسیون دائمی متشکل از نمایندگان تام‌الاختیار وزارتخانه‌های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، صنایع، معادن و فلزات و سازمان حفاظت محیط‌زیست و سایر سازمانهای مسوول آب و فاضلاب شهری در وزارت کشور تشکیل و تصمیمات اتخاذ شده به مرحله اجراء گذارده خواهد شد.

ماده ۶- طبقه‌بندی کلی آبهای پذیرنده اعم از سطحی و زیرزمینی و دریاچه‌ها و آبهای ساحلی با توجه به قدرت جذب و تصفیه طبیعی آلوده‌کننده‌ها بر حسب اولویتها و به تدریج توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۷- سازمان موظف است طبق برنامه پیش‌بینی شده از فاضلاب و مواد زائد جامد منابع آلوده‌کننده نمونه‌برداری و نوع و میزان آلودگی هر یک از این منابع را مشخص نماید. در صورتی که شدت آلودگی هر یک از منابع آلوده‌کننده بیش از استانداردهای موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه باشد سازمان مراتب را کتباً به مسوول مربوط اخطار خواهد نمود که در رفع آلودگی اقدام نماید. در این اخطاریه نوع آلودگی و میزان آن و همچنین مهلت رفع آلودگی که متناسب با امکانات تعیین می‌گردد صریحاً قید خواهد شد.

تبصره- در مورد شهرکها و مجتمع‌های صنعتی که دارای سیستم فاضلاب عمومی هستند از فاضلاب عمومی شهرکها و مجتمع‌های صنعتی و غیرصنعتی نمونه‌برداری شده و اقدامات لازم برای رفع آلودگی با مسئولیت شرکت و مجتمع به عمل خواهد آمد. در مواردی که واحدهای مستقر در این شهرکها و مجتمع‌ها فاضلاب صنعتی حاوی مواد مسموم فلزات سنگین داشته باشند و از طریق سیستم فاضلاب عمومی قابل کنترل نباشد بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط‌زیست واحد مزبور موظف به ایجاد تصفیه خواهد بود.

ماده ۸- مسئولین مکلفند ظرف مهلت مذکور در اخطاریه نسبت به رفع آلودگی در حد استاندارد اقدام کنند در غیر این صورت براساس ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست از فعالیت یا بهره‌برداری منبع مربوط تا رفع آلودگی جلوگیری خواهد شد.

ماده ۹- در صورتی که مسوول منبع آلوده‌کننده با دلایل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اختاریه رفع آلودگی عملی نمی‌باشد سازمان می‌تواند مهلت اضافی مناسب برای این گونه منابع قائل شود مشروط بر اینکه ادامه فعالیت این منابع خطرات جدی برای سلامت انسان و سایر موجودات زنده در بر نداشته باشد.

ماده ۱۰- سازمان در اجرای وظایف قانونی خود مجاز است هر یک از منابع آلوده‌کننده را توسط مأمورین خود مورد بازرسی قرار دهد، در صورتی که بازرسی هر یک از منابع به موجب قوانین دیگر مستلزم کسب اجازه از دادستان باشد نسبت به اخذ نمایندگی دادستان اقدام خواهد شد.

تبصره- مسئولین مکلفند در اجرای مفاد این آیین‌نامه همکاری لازم را با مأمورین سازمان به عمل آورند.

ماده ۱۱- وزارتخانه‌های صنایع، کشور، کشاورزی و جهادسازندگی هنگام صدور مجوز احداث و توسعه واحدها و مجتمع‌های صنعتی- معدنی- کشاورزی- دامداری- مرغداری و کشتارگاه یا سایر مراجع صدور مجوز واحدها و مجتمع‌های فوق الذکر موظفند استانداردها و مقررات لازم‌الرعایه موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه را به متقاضیان ابلاغ نمایند.

صدور پروانه بهره‌برداری از واحدهای مذکور موکول به رعایت استانداردها و مقررات فوق‌الذکر است.

ماده ۱۲- مراجع مربوط، رونوشت پروانه تأسیس و بهره‌برداری صادر شده برای واحدهای مذکور در ماده (۱۱) را به سازمان ارسال خواهند داشت.

ماده ۱۳- وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور و شهرداریها و سازمانها و واحدهای تابع آنها حسب مورد هنگام تهیه طرح‌های جامع و هادی شهرها، شهرکها و مجتمع‌های مسکونی و بهداشتی و شهرداریها موقع صدور پروانه در شهرها، استانداردها و مقررات موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه را باید به اطلاع طراحان و مجریان مربوط برسانند.

ماده ۱۴- تخلیه و پخش فاضلاب یا هر نوع ماده آلوده‌کننده از منابع متفرقه به آبهای پذیرنده به میزان بیش از حد استاندارد ممنوع است. انواع و طبقه‌بندی منابع آلوده‌کننده و متفرقه توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات ذیربط تعیین خواهد شد.

ماده ۱۵- در مواردی که سازمان بنا بر دلایل کافی تشخیص دهد کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از منابع آلوده‌کننده موجود از طریق دیگر بجز انتقال آنها به نقاط مناسب امکان‌پذیر نمی‌باشد، طرحی در این مورد با همکاری وزارتخانه‌های کشاورزی، جهادسازندگی، صنایع، مسکن و شهرسازی، نیرو و کار و اموراجتماعی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجراء خواهد گذاشت.

ماده ۱۶- سازمان مجاز است در مواقعی که ضرورت ایجاب نماید استفاده از وسایل و روشهای مناسب را برای منابع متفرقه برقرار نماید.

ماده ۱۷- رقیق کردن در مرحله تخلیه به عنوان تصفیه ممنوع است مگر در موارد خاصی که به تشخیص سازمان خطرات آلودگی محیط‌زیست را در بر نداشته باشد.

ماده ۱۸- مسئولین مکلفند تدابیری اتخاذ نمایند تا در مواقع اضطراری که تصفیه فاضلابها به هر علتی متوقف می‌شود از تخلیه مستقیم فاضلاب به آبهای پذیرنده خودداری نمایند.

ماده ۱۹- در مواردی که به استناد ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست و تبصره آن دستور ممانعت از کار و فعالیت کارخانه یا کارگاهی صادر می‌شود، مراتب به دادستان حوزه قضایی مربوط برای صدور دستورهای لازم اعلام می‌شود.

ماده ۲۰- سازمان به منظور پیشگیری از آلودگی آب و تشویق کلیه مسئولین منابع آلوده‌کننده به رفع آلودگی و ایجاد انگیزه برای یافتن وسایل و روشهای مناسب و تحقیق در این زمینه تدابیر لازم را اتخاذ و به مورد اجراء خواهد گذاشت.

ماده ۲۱- تشریفات ابلاغ اختاریه توسط سازمان به مسئولین منابع آلوده‌کننده تابع قانون آیین دادرسی مدنی می‌باشد.

ماده ۲۲- چنانچه تخلف از مقررات این آیین‌نامه موجب ورود هرگونه خسارت به محیط‌زیست آبریان و منابع طبیعی شود، دادگاه حسب درخواست سازمان، مسئولین را به پرداخت و جبران خسارت وارد شده محکوم خواهد کرد.

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب (موضوع تصویب‌نامه شماره ۹۰۳۰۲ مورخ ۲۸/۹/۱۳۶۴) لغو می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی مصوب ۱۳۷۲/۲/۱۲ هیات وزیران

ماده ۱- به منظور پیشگیری و کاهش اثرات ناشی از بلایای طبیعی، مبادله اطلاعات، مطالعه و تحقیقات علمی، کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی متشکل از یک کمیته هماهنگی و کمیته‌های فرعی تحقیقاتی تخصصی نه گانه به شرح زیر تشکیل می‌شود :

الف- کمیته فرعی مقابله با خطرات ناشی از زلزله و لغزش لایه‌های زمین به مسئولیت وزارت مسکن و شهرسازی و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:
وزارت فرهنگ و آموزش عالی، موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان انرژی اتمی ایران، سازمان زمین‌شناسی کشور، موسسه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط‌زیست، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، مرکز تحقیقات ساختمان مسکن، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت نیرو، شهرداری تهران .

ب- کمیته فرعی دفع آفات و امراض نباتی و سرمایه‌دگی به مسئولیت وزارت کشاورزی و عضویت دستگاههای مشروحه زیر :

وزارت کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی، وزارت نیرو، سازمان هواشناسی کشور، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ، سازمان انرژی اتمی ایران .

ج- کمیته فرعی احیای مراتع و مقابله با خشکسالی به مسئولیت وزارت جهاد سازندگی و عضویت دستگاههای مشروحه زیر: وزارت جهاد سازندگی، وزارت کشاورزی، وزارت نیرو، سازمان هواشناسی کشور، وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت پست و تلگراف و تلفن .

د- کمیته فرعی پیشگیری از سیل و نوسانات آب دریا و طغیان رودخانه به مسئولیت وزارت نیرو و عضویت دستگاههای مشروحه زیر :

وزارت کشور، وزارت نیرو، وزارت جهاد سازندگی، وزارت راه و ترابری، وزارت مسکن و شهرسازی، مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، سازمان هواشناسی کشور، سازمان زمین‌شناسی کشور، وزارت کشاورزی، وزارت پست و تلگراف و تلفن .

ه- کمیته فرعی رفع آلودگی هوا به مسئولیت سازمان حفاظت محیط‌زیست و عضویت دستگاه‌های مشروحه زیر :

سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت صنایع، وزارت صنایع سنگین، وزارت معادن و فلزات، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت کشور، سازمان هواشناسی کشور، سازمان انرژی اتمی ایران، وزارت نفت، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، موسسه مطالعات محیط‌زیست دانشگاه تهران، موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، شهرداری تهران

و- کمیته فرعی مقابله با خطرات ناشی از طوفان به مسئولیت سازمان هواشناسی کشور و عضویت دستگاه‌های مشروحه زیر :

وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت جهاد سازندگی، وزارت کشاورزی، وزارت کشور، سازمان بنادر و کشتیرانی، سازمان هواشناسی کشور، موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت پست و تلگراف و تلفن

ز- کمیته فرعی امداد و نجات به مسئولیت جمعیت هلال احمر و عضویت دستگاه‌های مشروحه زیر :

جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کشور، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، فرماندهان نیروهای نظامی و نیروی انتظامی، وزارت راه و ترابری، وزارت جهاد سازندگی، وزارت آموزش و پرورش، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، سازمان حفاظت محیط‌زیست، موسسه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، سازمان بهزیستی کشور، وزارت پست و تلگراف و تلفن، شهرداری تهران

ح- کمیته فرعی جبران خسارت به مسئولیت سازمان برنامه و بودجه و عضویت دستگاه‌های مشروحه زیر :

سازمان برنامه و بودجه، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت کشور، وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، شرکت بیمه ایران، سازمان تامین اجتماعی، وزارت تعاون، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران

ط- کمیته فرعی بهداشت و درمان به مسئولیت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه علوم پزشکی تهران، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت جهاد سازندگی، وزارت نیرو، وزارت کشور، سازمان بهزیستی کشور

ماده ۲- کمیته هماهنگی به مسئولیت وزارت کشور و مرکب از مسئولان کمیته‌های نه گانه فوق می‌باشد

ماده ۳- هر یک از کمیته‌های فرعی دارای دبیر هستند که با حکم مسئول کمیته فرعی مربوط برای مدت ۲ سال منصوب شده و در جلسات مربوط بدون حق رای، شرکت می‌نمایند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است

ماده ۴- هر کمیته فرعی با حضور مسوول و حداقل دو سوم اعضای کمیته تشکیل می‌شود و تصمیمات اتخاذ شده با رای اکثریت اعضای حاضر معتبر و نافذ خواهد بود

ماده ۵- کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی با دعوت وزیر کشور که ریاست کمیته ملی را بر عهده دارد به طور منظم و سه ماه یکبار تشکیل جلسه می‌دهد و مقامات تعیین شده در قانون باید در آن حضور یابند. لیکن در شرایط اضطراری کمیته مذکور به طور فوق العاده در وزارت کشور تشکیل می‌گردد و نتیجه آن توسط وزیر کشور به استانها ابلاغ می‌شود .

ماده ۶- کمیته کاهش اثرات بلایای طبیعی استانی با حکم وزیر کشور به ریاست استاندار و با حضور مسئولان ذیربط استانی و شهردار مرکز استان تشکیل می‌شود و هر یک از کمیته‌های فرعی عنداللزوم با حکم استاندار با همان ترکیب مسئولان مشابه در استان به ریاست نماینده استاندار تشکیل شده و انجام وظیفه می‌نمایند .

ماده ۷- کمیته فرعی به طور منظم هر ماه یکبار تشکیل جلسه می‌دهد و حضور نمایندگان دستگاههای تعیین شده در آن الزامی است. در صورت ضرورت این نمایندگان می‌توانند با اطلاع قبلی، به همراه کارشناسان یا مشاورین خود در جلسه شرکت نمایند. در شرایط اضطراری کمیته مزبور می‌تواند جلسات فوق‌العاده تشکیل دهد .

ماده ۸- کمیته‌های فرعی می‌توانند برای پیشبرد امور مربوط به خود، از اعضای هیات‌های علمی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و متخصصان و کارشناسان دستگاههای اجرایی دعوت به عمل آورند .

ماده ۹- جلسات فوق‌العاده هر یک از کمیته‌های فرعی با تصمیم مسئول کمیته فرعی مربوط، یا درخواست سه تن از اعضاء در وزارتخانه یا سازمان یا موسسه که مسئول کمیته به آن وابسته است تشکیل خواهد شد .

:

ماده ۱۰- وظایف کمیته‌های فرعی

وظایف کلی و عمومی کمیته‌های فرعی، انجام مطالعات و کارهای تحقیقاتی در زمینه ارائه راه‌حلهایی است که منجر به جلوگیری از بروز حادثه طبیعی یا کاهش اثرات آن خواهد شد. شرح وظایف تفصیلی کمیته‌ها ظرف یک ماه از تاریخ تشکیل، توسط اعضای کمیته مربوط تهیه و به تصویب کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی خواهد رسید .

ماده ۱۱- مسئول هر کمیته فرعی به پیشنهاد وزیر مربوط و حکم وزیر کشور منصوب می‌گردد. مسئولان کمیته‌های فرعی در رده معاون وزیر یا ریاست سازمان می‌باشند .

ماده ۱۲- کمیته هماهنگی، در وزارت کشور تشکیل می‌گردد و عهده‌دار جمع‌بندی نظرات ارائه شده توسط کمیته‌های فرعی و تجزیه و تحلیل و هماهنگی آنها جهت ارائه به کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی برای بررسی و تصویب می‌باشد .

ماده ۱۳- حق‌الجلسه کمیته‌ها با رعایت مقررات و دستورالعملهای مربوط و براساس تبصره ۲ قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی پرداخت خواهد شد .

ماده ۱۴- به منظور تسهیل هماهنگی در مبادله اطلاعات و تحقیقات و انجام پشتیبانی کارشناسی در موارد مزبور و نیز تامین خدمات لازم، به عنوان دبیرخانه کمیته هماهنگی، تشکیلات مناسبی در وزارت کشور تشکیل می‌شود.

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا

مصوبه شماره ۱۳۴ شورایی

شورای عالی حفاظت محیط زیست در تاریخ ۷/۱۲/۶۹ بر اساس تصمیم مورخ ۶۹/۹/۲۱ هیئت وزیران و با توجه به آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا و در جهت کنترل آلودگی هوای تهران موارد زیر را تصویب نمود:

1- تعداد حداقل ۰۰۰/۲۰ وسیله نقلیه عمومی بنزین سوز در تهران موظفند ظرف مدت معینی که توسط کمیسیونی مرکب از سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت نفت و وزارت صنایع تعیین می‌گردد نسبت به تبدیل سوخت از بنزین به گاز مایع و بنزین (به صورت دوگانه) اقدام نمایند. جهت اجرای مصوبه فوق وزارتخانه‌های مربوط به شرح زیر اقدامات لازم را به عمل خواهند آورد

الف- وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری تهران و وزارت دفاع موظفند تا خرداد ماه ۱۳۷۰ تعداد ۲۵ قطعه زمین مناسب جهت احداث ایستگاههای گاز رسانی به وسایل نقلیه موتوری را در اختیار وزارت نفت قرار دهند .

ب- وزارت نفت موظف است ظرف مدت ۲ سال پس از دریافت زمین ایستگاههای تحویل گاز مایع به وسایل نقلیه مذکور را راه اندازی نماید .

ج- وزارت صنایع موظف است ظرف مدت ۲ سال کیت‌های مربوط به تبدیل سوخت وسایل نقلیه مزبور از بنزین به گاز مایع و همچنین قطعات مناسب موتور را طبق استانداردهای سازمان حفاظت محیط زیست نصب و خدمات پس از فروش را با هماهنگی شرکت ملی گاز ایران به عهده داشته‌باشد .

د- وزارت بازرگانی موظف است با رعایت اولویت و بدون بررسی مراکز تهیه و توزیع تسهیلات لازم را در اجرای بند ج بعمل آورد .

ه' - وزارت صنایع موظف است تاکسی‌های جدید نمره تهران ساخت داخل را فقط با سوخت دو گانه گاز مایع و بنزین بدون سرب تولید نماید .

2- از تاریخ اول اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۰ کلیه خودروهای وارداتی و نیز خودروهای ساخت داخل به استثنای مزدا B 1600 و خودروی نیسان پاترول سواری با موتور P 40 و نیز پیکان باید توانائی استفاده از بنزین بدون سرب را داشته باشد در مورد خودروهای مستثنی شده فوق زمان استفاده از بنزین بدون سرب توسط وزارت نفت و وزارت صنایع حداکثر تا یکسال دیگر تعیین می‌شود .

3- وزارت مسکن و شهرسازی و سازمان حفاظت محیط‌زیست و شهرداری تهران برنامه کوتاه مدت جهت دستیابی به خط مشی حمل و نقل شهری را ظرف دو هفته و مطالعات جامع حمل و نقل عمومی در تهران را ظرف ۶ ماه به شورای عالی ارایه نمایند .

4- به منظور کاهش آلودگی ناشی از موتور سیکلت‌ها در تهران و شهرهای بزرگ وزارت صنایع، سازمانهای پژوهش‌های علمی و صنعتی و سازمان حفاظت محیط‌زیست زیر نظر مشاور تحقیقاتی رئیس جمهور طرحی تهیه و به شورایی عالی ارائه نمایند

5- سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری شهرداری تهران ایستگاههای کنترل و اندازه‌گیری گازهای خروجی وسائط نقلیه موتوری را علاوه بر کرج (موضوع ردیف سوم بند ۲ مصوبه شماره ۱۰۴ شورایی عالی) در نقاط مناسب تهران برقرار نموده و بکار اندازد

6- سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارت صنایع مکلفند تاریخ لازم الاجرا شدن استانداردهای خروجی از وسائط نقلیه موضوع مصوبه شماره ۱۰۴ شورایی عالی حفاظت محیط‌زیست را از حداکثر ظرف مدت ۲ ماه تعیین نمایند

7- سازمان‌های مذکور در ماده ۲۰ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا موظفند استانداردهای جدید گازهای خروجی از اگزوز وسائط نقلیه موتوری را ظرف مدت یک سال تعیین نمایند.

تصویب نامه راجع به انتقال صنایع آلوده‌کننده و مزاحم محیط‌زیست شهر تهران
(مصوب ۱۳۶۹/۳/۱۳ هیات وزیران)

صنایع آلوده‌کننده و مزاحم محیط‌زیست شهر تهران (تهران بزرگ) و دامداری‌ها و مرغداری‌های داخل محدوده شهر تهران (تهران بزرگ) بر اساس طرح‌های تفصیلی و اجرائی که طبق ضوابط زیر تهیه می‌گردند، به خارج از محدوده شهر انتقال یابند

1- طرح‌های تفصیلی و اجرائی انتقال صنایع آلوده‌کننده و مزاحم محیط‌زیست داخل محدوده شهر تهران توسط کمیته‌ای با مسئولیت استاندار تهران با حضور نمایندگان دستگاههای اجرائی ذیربط و شهرداری تهران تهیه و پس از تصویب کمیسیونی متشکل از وزرای کشور، صنایع سنگین، صنایع، جهادسازندگی، بازرگانی و مسکن و شهرسازی کار و اموراتجتماعی، سرپرست سازمان حفاظت محیط‌زیست و شهردار تهران، به مورد اجراء گذاشته شود

2- شرکت شهرکهای صنعتی ایران مجری طرح ایجاد شهرکهای صنعتی برای استقرار صنایع آلوده‌کننده و مزاحم شهر تهران خواهد بود و کلیه دستگاههای ذیربط مکلف به همکاری و تامین نیازهای زیر بنائی و خدماتی شهرکهای مزبور می‌باشند

3- هفده (۱۷) قطعه زمین به پلاکهای مشروحه زیر جهت ایجاد شهرکهای صنعتی برای استقرار صنایع انتقالی از محدوده شهر تهران در اختیار شرکت شهرکهای صنعتی ایران قرار گیرد. (۱)

الف- در محور- کرج- اشتهارد: پلاکهای صحت آباد، مرادتپه، قلیچ آباد و درپلاکهای شماره ۱۱۶۱، ۱۱۶۰، ۱۱۵۹ دو قطعه

ب- در محور تهران - قم: پلاکهای شمس آباد، محمد آباد و قنبر آباد

ج- در محور تهران- ورامین: پلاکهای دولت آباد و اسد آباد (تپه سیاه).

- د- در محور تهران- ساوه: پلاکهای نصیر آباد، ده حسن و سفیدار
- ه- در محور کرج- قزوین: پلاک نجم آباد
- ن- در محور تهران- گرمساز: پلاکهای علی آباد، قرمز تپه و عباس آباد

4- فعالیتهای و کارگاههای صنعتی و تولیدی و صنفی که بر اساس ضوابط مندرج در طرحهای تفصیلی و اجرائی انتقال، آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران تشخیص داده می شوند ظرف مهلت زمانی که بنا به پیشنهاد شرکت شهرکهای صنعتی ایران و تصویب کمیسیون موضوع بند ۱ تعیین می شود، به محللهای انتخاب شده در پلاکهای مذکور در بند ۳ انتقال می یابند. شهرداری تهران، سازمان حفاظت محیط زیست و سایر سازمانهای ذیربط پس از مهلت مزبور براساس مقررات از ادامه فعالیت آنها در مکانهای فعلی جلوگیری خواهند کرد

واحدهای تولیدی و صنعتی و صنفی مشمول این بند که بدون پروانه فعالیت داشته اند در صورت موافقت وزارتخانه صنعتی ذیربط با ادامه فعالیت آنها، پس از انتقال به پلاکهای موضوع بند ۳ با تایید وزارتخانه ذیربط کارت شناسائی دریافت خواهند داشت

5- طرحهای اجرائی و ضوابط انتقال دامداریها و مرغداریهای داخل محدوده شهر تهران اعم از سنتی یا صنعتی و دارای پروانه یا فاقد پروانه، توسط جهادسازندگی تهیه و به مورد اجراء گذاشته می شود

6- کمیسیون موضوع ماده ۵ قانون تشکیل شورایعالی شهرسازی نسبت به تغییر کاربری اماکنی که بر اثر اجرای طرحهای انتقال تخلیه میگردند، با توجه به وسعت و موقعیت آنها و نیازهای محلی و منطقه ای، اقدام خواهد نمود

7- شهرداری تهران، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند در انتقال و تعطیل صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران و دامداریها و مرغداریهای داخل محدوده شهر تهران با مجریان طرحهای انتقال همکاری نمایند

8- از تاریخ ابلاغ این تصویب نامه مفاد ابلاغیه شماره ۱۲- ۴۷۶۲ / من مورخ ۲/۲/۱۳۶۸ کان لم یکن می گردد.

دستورالعمل اجرایی وضعیت اضطراری آلودگی هوا

به علت کیفیت خاص جوی و پایداری و وارونگی دما

موضوع ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳/۲/۱۳۷۴

(مصوب دی ماه ۱۳۷۷ شورایعالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور)

مقدمه:

با افزایش جمعیت و توسعه شهرهای بزرگ، منابع آلوده کننده هوا از جمله خودروها، مراکز صنعتی و کارخانهها و منابع گرمایش خانگی به طور روز افزون رشد نموده و سبب آلودگی هوای این شهرها می گردد. بدون شک نبود قاعده و روش مشخص برای نظارت و کنترل بر منابع آلاینده هوا و نحوه استفاده از آنها، منجر به بروز فجایع زیست محیطی خواهد

شد. به همین دلیل قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا در تاریخ ۳/۲/۷۴ به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی رسید. ماده ۷ این قانون به شرح زیر می‌باشد :

(در مواقع اضطراری که به علت کیفیت خاص جوی، آلودگی هوای شهرها به حدی برسد که به تشخیص وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی سلامت انسان و محیط زیست را شدیداً به مخاطره بیندازد، سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای منابع آلوده‌کننده برقرار نموده و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی به اطلاع عموم خواهد رسانید. با بر طرف شدن وضعیت اضطرار و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت برقرار شده اقدام و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید.) در روزهای زیادی از سال به خصوص فصول سرما، در بسیاری از شهرهای بزرگ کشور به دلیل وقوع پدیده وارونگی دما، پتانسیل آلودگی هوا به شدت بالا رفته و شرایطی که مشمول ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا می‌باشد، ایجاد می‌گردد .

بر این اساس و با عنایت به آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده ۶ همین قانون، در بیستمین جلسه شورایی عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور (که در تاریخ ۲۴/۹/۷۷ به درخواست سازمان حفاظت محیط زیست و به دنبال اعلام وضعیت اضطرار توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تشکیل گردید)، دبیرخانه شورایی عالی موظف گردید با همکاری نهادهای ارگانهای عضو، نسبت به مطالعه و تهیه دستورالعمل اجرایی شرایط بحران آلودگی هوا اقدام نماید .

در همین راستا ضمن نظر خواهی از کلیه دست اندرکاران و تشکیل جلسات متعدد کارشناسی و با جمع‌آوری اطلاعات و بررسی نمونه‌های تجربه شده مشابه در کشورهای دیگر، نحوه ارتباط و وظایف نهادهای ارگانهای مربوط در شرایط پایداری وارونگی دما و آلودگی بیش از حد استاندارد، تعیین و اقدامات مقتضی در سه سطح مختلف عملکردی با گزینه‌های متناسب با آن شرایط، بررسی و تصمیماتی اتخاذ گردید. لازم به یادآوری است که در این جلسات بر تقویت ناوگان حمل و نقل همگانی و کاهش تقاضای سفر به عنوان راه حل‌های اساسی معضلات ترافیکی، و همچنین انجام معاینه فنی و معاینه خروجی اگزوز خودروها، و به علاوه تلاش برای گاز سوز نمودن خودروهای دولتی، شرکتها و سازمانهای اتوبوس رانی و تاکسی رانی، و خودروهای شخصی با پرداخت تسهیلات لازم از طریق سیستم بانکی و حذف خودروهای مستهلک (با بیش از ۲۵- ۲۰ سال عمر) از مجموعه حمل و نقل شهری کشور، که بالطبع منجر به کاهش چشمگیر آلودگی هوا و تردد سریعتر و ایمنتر خواهد

شد، تأکید شد. البته این روشها در میان و بلند مدت ثمربخش بوده و برای شرایط بحران باید راههایی که آثار سریعتری را به دنبال داشته باشد، نیز مشخص شود .

باید به این نکته توجه داشت که استفاده از خودروی شخصی نه یک حق، بلکه امتیازی است که از سوی جامعه به افراد واگذار شده است، و در صورتی که استفاده از این خودروها، منافع جمعی را به خطر بیندازد، می‌باید این امتیاز را سلب نمود و یا محدودیت‌هایی برای آن ایجاد کرد. براساس این نگرش، در روشهای کوتاه مدت مقابله با بحران آلودگی هوا، محدودیت‌های مختلفی برای استفاده از خودروهای شخصی اعمال می‌گردد .

نحوه ارتباط و وظایف نهادهای ارگانهای مربوط، در شرایط پایداری وارونگی دما و آلودگی بیش از حد استاندارد هوا

1 - سازمان هواشناسی بروز پدیده وارونگی دما را برای حداقل ۴۸ ساعت آینده پیش بینی می‌کند. در صورت احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، بلافاصله به:

- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای (در تهران) و معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی، خدمات بهداشتی درمانی استان، واحد بهداشت محیط (در استانها)

- وزارت کشور: استانداریها

- سازمان حفاظت محیط زیست: ادارات کل محیط زیست استان اطلاع داده می‌شود .

تبصره- در تهران علاوه بر اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای، اداره کل محیط زیست تهران و استانداری، مراتب به اطلاع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت کشور نیز خواهد رسید .

2 - وزارتخانه‌ها و سازمان یاد شده و واحدهای تابعه آنها، پس از اطلاع از احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، با استفاده از ایستگاههای سنجش آلودگی هوا که در اختیار دارند، میزان مواد آلاینده هوا را اندازه‌گیری نموده و نتایج سنجش خود را هر شش ساعت یکبار که از ساعت ۹:۳۰ صبح آغاز می‌گردد برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (کمیته بهداشت هوا) و سازمان هواشناسی کشور(و یا ادارات مربوط در استانها) ارسال می‌کنند .

تبصره ۱: شهرداری‌هایی که مجهز به دستگاه سنجش آلودگی هوامی باشند نیز با دریافت گزارش از سازمان هواشناسی (و یا ادارات مربوط در استانها)، نتایج سنجش را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (کمیته بهداشت هوا) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) اعلام می‌کنند .

تبصره ۲: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای در تهران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی، خدمات بهداشتی درمانی استان، واحد بهداشت محیط در استانها) بلافاصله پس از دریافت پیش بینی سازمان هواشناسی مبنی بر احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، کمیته بهداشت هوا را مطلع می‌سازد. این کمیته تا دریافت اطلاعات مربوط به میزان آلاینده‌های هوا، مقدمات اقدامات بعدی خود را فراهم می‌کند .

3 - کمیته بهداشت هوا بلافاصله پس از دریافت اطلاعات مربوط به میزان آلاینده‌های هوا، که به طور منظم و هر شش ساعت یکبار دریافت می‌کند، میزان شاخص استاندارد آلودگی هوا (PSI) را تعیین کرده و به ترتیب زیر اعلام وضعیت می‌کند و مراتب را به اطلاع سازمان حفاظت محیط زیست (ادارات کل محیط زیست استان)، وزارت کشور (استانداریها) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) می‌رساند .

الف- ۱۰۰ <PSI<250 اعلام وضعیت هشدار

ب- 250 <PSI<350 اعلام وضعیت اضطرار

ضوابط و مقررات تفکیک باغات و مزارع در محدوده شهری

مصوب ۱۳۶۲/۱/۱۲ شورای عالی شهرسازی

براساس بند ۴ ماده ۲ و بند ۲ ماده ۴ قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و وظایف محوله در مورد افزار تفکیک باغات و زمین های زراعی واقع در محدوده شهری ضوابط ذیل تصویب می گردد:

ماده ۱- در این دستورالعمل منظور از محدوده شهری محدوده اهی که شهرداریها با توجه به ضوابط و مقررات موجود به صدور پروانه، احداث ساختمان مسکونی، تفکیک و افراز اراضی می باشد.

ماده ۲- باغ و زمین زراعی به زمین های گفته می شود که طبق نظر کمیسیون تشخیص موضوع ماده ۱۲ قانون اراضی شهری دایر محسوب و باغ و یازمین زراعی اعلام گردد.

ماده ۳- ضوابط شهر سازی در مورد افزار و تفکیک و یا صدور پروانه ساختمان مربوط به اراضی مشجره باغات در محدود شهری به شرح زیر تعیین می گردد:

۱- حداقل مساحت تفکیک و افراز باغات و اراضی مشجر اعم از اینکه متعلق به یک مالک و یا چند مالک بوده و یا متعلق به ورثه باشد دوهزار متر مربع تعیین می گردد.

۲- سطح اشغال ساختمان در اراضی مشجر و باغات نباید از ۱۰٪ مساحت آنها تجاوز نماید. در قطعاتی که سطح اشغال ساختمان با توجه به این نصاب کمتر از ۱۵۰ متر مربع گردد حداکثر با ۱۵۰ متر مربع سطح اشغال مجاز است. رعایت مقررات شهرداریها و قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها در کلیه موارد الزامی است.

۳- در اراضی مشجره باغاتی که مساحت آنها تا ۱۵۰۰ متر مربع می باشد می توان فقط یک بلوک ساختمانی احداث نمود و در مساحت های بیشتر از ۱۵۰۰ متر مربع می توان به ازای هر ۱۵۰۰ متر مربع مساحت زمین اضافی یک بلوک ساختمانی دیگر احداث نمود.

ضمناً علاوه بر تعداد بلوک های مجاز احداث یک واحد ساختمانی یک طبقه به طوری که مساحت آن از ۵۰ متر مربع (جهت مصارف نگهداری انبار و غیره) تجاوز نماید بلا مانع است، بدیهی است مجموع سطح اشغال در هر حال نایستی از میزان مشخص شده در ردیف ۲ تجاوز نماید.

۴- حداکثر سطح زیر بنا در کل طبقات ۲۰ درصد باغ یا زمین مشجر بوده و تعداد طبقات هر بلوک ساختمانی به استثنای یک طبقه زیر زمین از ۲ طبقه نایستی تجاوز نماید، پیلوتی یک طبقه محسوب می شود و سطح زیر زمین نباید از سطح اشغال مجاز تجاوز نماید.

ماده ۴- حداقل مساحت تفکیک و افراز اراضی زراعی اعم از اینکه متعلق به یک مالک و یا چند مالک بوده و یا متعلق به ورثه باشد ده هزار متر مربع تعیین می گردد.

ماده ۵- در مناطق واقع در محدوده شهری در هر قطعه زمین زراعی احداث یک واحد ساختمانی تا تراکم مجاز و حداکثر به مساحت ۲۵۰ متر مربع به استثنای یک طبقه زیر زمین مجاز می باشد.

ماده ۶- در مناطقی که با توجه به شرایط اقلیمی یا عرف محلی تغییر در ضوابط ساختمان و یا تفکیک زمین (باغ و زمین زراعی) ضروری باشد، موضوع ابتدا در کمیسیون مرکب از مدیران کل مسکن و شهرسازی، کشاورزی و عمران روستایی، شهرداری و نماینده استانداری و نماینده سازمان زمین شهری بررسی و پس از تایید کمیته فنی شورای عالی شهرسازی و معماری ایران ابلاغ و به مرحله اجرا درآید.

ماده ۷- در باغات و اراضی مزروعی که سطح اشغال ساختمان موجود بیشتر از مساحت های پیش بینی شده در این دستورالعمل می باشد، تجدید بنا تا حد وضع موجود از لحاظ سطح اشغال و تراکم بلا مانع است.

ماده ۸- پاسخگویی به سوالات و ابهاماتی که در مرحله اجرای این ضوابط پیش خواهد آمد در قالب مفاد ضوابط فوق می تواند از طریق وزارت مسکن و شهر سازی در کمیته مقرر در ماده ۶ فوق مطرح تا نسبت به پاسخ سوال و یا رفع ابهام اظهار نظر شود.

ماده ۹- از زمان تصویب و ابلاغ، ضوابط فوق جایگزین مقررات مغایر موجود و همچنین ضوابط مربوطه در طرحهای شهری خواهد بود.

قانون توزیع عادلانه آب

(مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و اصلاحیه ۱۳۶۴/۸/۱۴)

ماده ۱- بر اساس اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آبهای دریاها و آبهای جاری در رودها و انهار طبیعی و درهها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیر زمینی و سیلابها و فاضلابها و زه آبهها و دریاچهها و مردابها و برکههای طبیعی و چشمه سارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیر زمینی از مشترکات بوده و در اختیار حکومت اسلامی است و طبق مصالح عامه از آنها بهره برداری می شود. مسئولیت حفظ و اجازه و نظارت بر بهره برداری از آنها بدولت محول می شود.

ماده ۲- بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانه اعم از اینکه دائم یا فصلی داشته باشند و مسیلهها و بستر مردابها و برکههای طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین است اراضی ساحلی و اراضی مستحده که در اثر پائین رفتن سطح آب دریاها و دریاچهها و یا خشک شدن مردابها و باتلاقها پدید آمده باشد در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوه احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی .

تبصره ۱- تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژی رودخانهها و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی باوزارت نیرو است .

تبصره ۲- حریم مخازن و تأسیسات آبی و همچنین کانالهای عمومی آبرسانی و آبیاری و زهکشی اعم از سطحی و زیر زمینی بوسیله وزارت نیرو تعیین و پس از تصویب هیئت وزیران قطعیت پیدا خواهد کرد.

تبصره ۳- ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانهها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیلهها و مرداب و برکههای طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچهها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است. مگر با اجازه وزارت نیرو .

تبصره ۴- وزارت نیرو در صورتیکه اعیانیهای موجود در بستر و حریم انهار و رودخانهها و کانالهای عمومی و مسیلهها و مرداب و برکههای طبیعی را برای امور مربوط به آب یا برق مزاحم تشخیص دهد به مالک یا متصرف اعلام خواهد کرد که ظرف مدت معینی در تخلیه و قلع اعیانی اقدام کند و در صورت استنکاف وزارت نیرو با اجازه و نظارت دادستان یا نماینده او اقدام به تخلیه و قلع خواهد کرد .

خسارات به ترتیب مقرر در مواد ۴۳ و ۴۴ این قانون تعیین و پرداخت می‌شود.

فصل دوم- آبهای زیرزمینی

ماده ۳- استفاده از منابع آبهای زیر زمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی منطقه (شناسائی طبقات زمین و آبهای زیرزمینی) و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری اقدام می‌کند.

تبصره- از تاریخ تصویب این قانون صاحبان کلیه چاههایی که در گذشته بدون اجازه وزارت نیرو حفر شده باشد اعم از اینکه چاه مورد بهره‌برداری قرار گرفته یا نگرفته باشد موظفند طبق آگهی که منتشر می‌شود به وزارت نیرو مراجعه و پروانه بهره‌برداری اخذ نمایند.

چنانچه وزارت نیرو هر یک از این چاهها را لاقبل طبق نظر دو کارشناس خود مضر به مصالح عمومی تشخیص دهد چاه بدون پرداخت هیچگونه خسارتی مسدود می‌شود و بهره‌برداری از آن ممنوع بوده و با متخلفین طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد. معترضین به رأی وزارت نیرو می‌توانند به دادگاههای صالحه مراجعه نمایند.

ماده ۴- در مناطقی که به تشخیص وزارت نیرو مقدار بهره‌برداری از منابع آبهای زیر زمین بیش از حد مجاز باشد و یا در مناطقی که طرحهای دولتی ایجاب نماید، وزارت نیرو مجاز است با حدود جغرافیائی مشخص حفر چاه عمیق یا نیمه عمیق و یا قنات و یا هر گونه افزایش در بهره‌برداری از منابع آب منطقه را برای مدت معین ممنوع سازد. تمدید یا رفع این ممنوعیت با وزارت نیرو است .

ماده ۵- در مناطق غیرممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ مترمکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد ولی مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد.

وزارت نیرو در موارد لازم می‌تواند از این نوع چاهها بمنظور بررسی آبهای منطقه و جمع‌آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند.

تبصره ۱- در مناطق ممنوعه حفر چاههای موضوع این ماده با موافقت کتبی وزارت نیرو مجاز است و نیازی به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد.

تبصره ۲- در صورتی که حفر چاههای موضوع این ماده موجب کاهش یا خشکانیدن آب چاه و یا قنات مجاز و یا چشمه مجاور گردد، وزارت نیرو بدو به موضوع رسیدگی و سعی در توافق بین طرفین می‌نماید و چنانچه توافق حاصل نشد، معترض می‌تواند به دادگاه صالح مراجعه نماید .

ماده ۶- صاحبان و استفاده‌کنندگان از چاه یا قنات مسوول جلوگیری از آلودگی آب آنها هستند و موظفند طبق مقررات بهداشتی عمل کنند. چنانچه جلوگیری از آلودگی آب خارج از قدرت آنان باشد مکلفند مراتب را به سازمان حفاظت محیط‌زیست یا وزارت بهداشتی اطلاع دهند.

ماده ۷- در مورد چاههایی که مقدار آبدهی مجاز آن بیش از میزان مصرف معقول صاحبان چاه باشد و مازاد آب چاه با ارائه شواهد و قرائن برای امور کشاورزی، صنعتی و شهری مصرف معقول داشته باشد، وزارت نیرو می‌تواند تا زمانی که ضرورت اجتماعی ایجاب کند با توجه به مقررات و رعایت مصالح عمومی برای کلیه مصرف کنندگان اجازه مصرف صادر نماید و قیمت عادلانه آب به صاحب چاه پرداخت شود.

ماده ۸- وزارت نیرو موظف است بنا به درخواست متقاضی حفر چاه یا قنات و بمنظور راهنمایی فنی و علمی، حفر چاه یا قنات را از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرار داده و در صورت لزوم متخصصین خود را به محل اعزام نماید تا متقاضی را راهنمایی کند و هزینه کارشناسی طبق تعرفه وزارت نیرو بعد از متقاضی خواهد بود.

تبصره - شرکتهای تعاونی روستائی و مراکز خدمات روستائی و عشایری و مؤسسات عام المنفعه فقط ۵۰٪ هزینه کارشناسی مقرر را پرداخت خواهند کرد.

ماده ۹- در مواردی که آب شور و یا آب آلوده با آب شیرین مخلوط شود چنانچه وزارت نیرو لازم تشخیص دهد می‌تواند پس از اطلاع به صاحبان و استفاده کنندگان مجرای آب شور یا آلوده را مسدود کند. در صورتیکه این امر از لحاظ فنی امکان پذیر نباشد چاه یا مجرا را بدون پرداخت خسارت عندالاقضاء مسدود یا منهدم سازد. چنانچه مسلم شود صاحب چاه شرایط و مشخصات مندرج در پروانه حفر و بهره‌برداری را رعایت نموده است، خسارت وارده بر صاحب چاه را وزارت نیرو جبران خواهد کرد.

ماده ۱۰- برای جلوگیری از اتلاف آب زیرزمینی خصوصاً در فصولی از سال که احتیاج به بهره‌برداری از آب زیرزمینی نباشد صاحبان چاههای آرتزین یا قناتهایی که منابع آنها تحت فشار باشد موظفند از طریق نصب شیر و دریچه از تخلیه دائم آب زیر زمینی جلوگیری کنند.

ماده ۱۱- در چاههای آرتزین و نیمه آرتزین و دارندگان پروانه چاه مکلفند چنانچه وزارت نیرو لازم بداند بوسیله پوشش جداری و یا طرز مناسب دیگری به تشخیص وزارت نیرو از نفوذ آب مخزن تحت فشار در قشرهای دیگر جلوگیری کنند.

ماده ۱۲- هر چاه به استثناء چاههای مذکور در ماده ۵ این قانون در صورت ضرورت به تشخیص وزارت نیرو باید مجهز به وسائل اندازه‌گیری سطح آب و میزان آبدهی طبق نظر وزارت نیرو باشد. چنانچه اندازه‌گیری آب استخراجی از چاه و وجود کنتور نیز ضروری باشد وزارت نیرو به هزینه صاحب پروانه اقدام به تهیه و نصب کنتور می‌نماید. در هر حال دارندگان پروانه مکلفند گزارش مقدار آب مصرف شده را طبق درخواست و دستورالعمل وزارت نیرو ارائه دهند.

تبصره- وزارت نیرو مجاز است در موارد لازم برای اندازه‌گیری آب قنات و وسائل اندازه‌گیری را به هزینه خود تعبیه نماید. حفظ و نگهداری وسائل مزبور و اندازه‌گیری آبده قنات با اداره کنندگان قنات خواهد بود.

ماده ۱۳- اشخاص حقیقی و حقوقی که حرفه آنها حفاری است و با وسائل موتوری اقدام به حفر چاه یا قنات می‌کنند باید پروانه صلاحیت حفاری از وزارت نیرو تحصیل کنند و بدون داشتن پروانه مذکور مجاز به حفاری با وسائل موتوری نخواهد بود.

اشخاص فوق‌الذکر موظفند کلیه شروط مندرج در پروانه صلاحیت حفاری و پروانه حفر چاه یا قنات را رعایت کنند و در صورت تخلف پروانه آنها لغو خواهد شد و اگر بدون پروانه اقدام به حفر چاه یا قنات کنند در مورد اشخاص حقیقی مالکین دستگاه در مورد اشخاص حقوقی مدیران عامل شرکتها و یا سازمانها و مؤسسات حفاری به مجازات مقرر در ماده ۴۵ این قانون محکوم خواهند شد و در صورت تکرار وزارت نیرو می‌تواند با اجازه دادستانی دستگاه حفاری را توقیف نماید. دادگاه تکلیف دستگاه حفاری را تعیین خواهد کرد.

ماده ۱۴- هرگاه در اثر حفر و بهره‌برداری از چاه یا قنات جدید الاحداث در اراضی غیر محیة آب مباح مجاور نقصان یابد و یا خشک شود، به یکی از طرق زیر عمل می‌شود:

الف - در صورتیکه کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با کف شکنی و یا حفر چاه دیگری جبران‌پذیر باشد با توافق طرفین صاحبان چاه جدید باید هزینه چاه و یا کف‌شکنی را به صاحبان منابع مجاور پرداخت نمایند.

ب- در صورتی که کاهش و یا خشک شدن منابع مجاور با حفر چاه و یا کف شکنی جبران‌پذیر نباشد در این صورت با توافق طرفین مقدار کاهش یافته آب منابع مجاور در قبال شرکت در هزینه بهره‌برداری به تشخیص وزارت نیرو از چاه یا قنات جدید باید تأمین شود. در صورت عدم توافق طرفین طبق بند ج این ماده عمل می‌شود.

ج- در صورتیکه با تقلیل میزان بهره‌برداری از چاه یا قنات جدید مسئله تأثیر سوء در منابع مجاور از بین برود در این صورت میزان بهره‌برداری چاه یا قنات جدید باید تا حد از بین رفتن اثر سوء در منابع مجاور کاهش یابد.

د- در مواردی که چاه یا قنات جدید در اراضی محیة حفر و احداث شده باشد و آب منابع مقابل را جذب نماید، احکام بالا در مورد آن جاری نخواهد شد.

تبصره ۱- در کلیه موارد بالا بدو وزارت نیرو به موضوع رسیدگی و نظر خواهد داد. معترض می‌تواند به دادگاه صالحه شکایت نماید.

تبصره ۲- میزان آب منابع مجاور با توجه به آمار و شواهد و قرائن و شرایط اقلیمی توسط کارشناسان وزارتین نیرو و کشاورزی تعیین می‌شود.

تبصره ۳- هرگاه به تشخیص هیئت سه نفری موضوع مواد ۱۹ و ۲۰ این قانون مسلم شود که خسارت موضوع این ماده ناشی از اشتباه کارشناسان وزارت نیرو بوده خسارت وارده طبق ماده ۴۴ این قانون بوسیله وزارت نیرو جبران خواهد شد.

ماده ۱۵- وزارت نیرو و مؤسسات و شرکت‌های تابع آن می‌توانند آب دنگ‌های و آسیاب‌هایی را که موجب نقصان آب و یا اخلال در امر تقسیم آب می‌شوند در موارد ضرورت اجتماعی و حرج به ترتیب مقرر در ماده ۴۳ این قانون خریداری کنند.

ماده ۱۶- وزارت نیرو می‌تواند قنات یا چاهی که بنظر کارشناسان این وزارتخانه بایر یا متروک مانده و یا بعلت نقصان فاحش آب عملاً مسلوب‌المنفعه باشد، در صورت ضرورت اجتماعی به مالک یا مالکین احیاء آنها را تکلیف نماید و در صورت عدم اقدام مالک یا مالکین تا یکسال پس از اعلام، وزارت نیرو می‌تواند رأساً آنها را احیاء نموده و هزینه صرف شده

را در صورت عدم پرداخت مالک یا مالکین از طریق فروش آب وصول نماید. همچنین می‌تواند اجازه حفر چاه یا قنات در حریم چاه یا قنات فوق‌الذکر صادر نماید .

ماده ۱۷- اگر کسی مالک چاه یا قنات یا مجرای آبی در ملک غیر باشد تصرف چاه یا قنات یا مجرا فقط از نظر مالکیت چاه یا قنات و مجرا و برای عملیات مربوط به قنات و چاه و مجرا خواهد بود و صاحب ملک می‌تواند در اطراف چاه و قنات و مجرا و یا اراضی بین دو چاه تا حریم چاه و مجرا هر تصرفی که بخواهد بکند مشروط بر اینکه تصرفات او موجب ضرر صاحب قنات و چاه و مجرا نشود.

تبصره- تشخیص حریم چاه و قنات و مجرا با کارشناسان وزارت نیرو است و در موارد نزاع، محاکم صالحه پس از کسب نظر از کارشناسان مزبور به موضوع رسیدگی خواهند کرد.

فصل سوم- آبهای سطحی- حقابه و پروانه مصرف معقول

ماده ۱۸- وزارت کشاورزی می‌تواند مطابق ماده ۱۹ این قانون در صورت وجود ضرورت اجتماعی و بطور موقت نسبت به صدور پروانه مصرف معقول آب برای صاحبان حقابه‌های موجود اقدام نماید. بدون اینکه حق اینگونه حقابه داران از بین برود.

تبصره ۱- حقابه عبارت از حق مصرف آبی است که در دفاتر جزء جمع قدیم یا اسناد مالکیت یا حکم دادگاه یا مدارک قانونی دیگر قبل از تصویب این قانون برای ملک یا مالک آن تعیین شده باشد.

تبصره ۲- مصرف معقول مقدار آبی است که تحت شرایط زمان و مکان و با توجه به احتیاجات مصرف‌کننده و رعایت احتیاجات عمومی و امکانات طبق مقررات این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۹- وزارت نیرو موظف است بمنظور تعیین میزان مصرف معقول آب برای امور کشاورزی یا صنعتی یا مصارف شهری از منابع آب کشور برای اشخاص حقیقی و حقوقی که در گذشته حقابه داشته‌اند و تبدیل آن به اجازه مصرف معقول هیئتهای سه نفری در هر محل تعیین کند. این هیئتها طبق آیین‌نامه‌ای که از طرف وزارت نیرو و وزارت کشاورزی تدوین می‌شود بر اساس اطلاعات لازم (از قبیل مقدار آب موجود و میزان سطح نوع کشت و محل مصرف و انشعاب و کیفیت مصرف آب و معمول و عرف محل و سایر عوامل) نسبت به تعیین میزان آب مورد نیاز اقدام خواهد کرد و پروانه مصرف معقول بر حسب مورد بوسیله وزارتخانه‌های ذیربط طبق نظر این هیئت صادر خواهد شد و معترض به رأی هیئت سه نفری اعتراض خود را به سازمان صادرکننده پروانه تسلیم می‌کند و سازمان مذکور اعتراض را به هیئت پنج نفری

ارجاع می‌نماید. رأی هیئت پنج نفری لازم الاجراء است و معترض می‌تواند به دادگاههای صالحه مراجعه نماید.

ماده ۲۰- اعضاء هیئتهای سه نفری مرکب خواهند بود از یکنفر کارشناس حقوقی به انتخاب وزارت نیرو و یکنفر کارشناس فنی به انتخاب وزارت کشاورزی و یکنفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل. اعضاء هیئتهای پنج نفری عبارتند از: مدیرعامل سازمان آب منطقه‌ای و مدیر کل یا رئیس کل کشاورزی استان و نمایندگان آنها و یکنفر کارشناس به انتخاب وزیر نیرو و دونفر معتمد و مطلع محلی به انتخاب شورای محل.

در صورتیکه منطقه آبریز شامل چند استان باشد، انتخاب مقامات دولتی مذکور در این ماده با وزرای مربوط خواهد بود .
تبصره- مدت مأموریت و نحوه رسیدگی هیئتهای سه نفری و پنج نفری و نحوه اجرای تصمیمات هیئتهای مذکور و موارد و ضوابط تجدید نظر و مدت اعتراض به تصمیم هیئت‌ها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

فصل چهارم- وظائف و اختیارات

صدور پروانه مصرف معقول

ماده ۲۱- تخصیص و اجازه بهره‌برداری از منابع عمومی آب برای مصارف شرب، کشاورزی، صنعت و سایر موارد منحصرأ با وزارت نیرو است.

تبصره ۱- تقسیم و توزیع آب بخش کشاورزی، وصول آب بهاء یا حق‌النظاره با وزارت کشاورزی است.

تبصره ۲ - تقسیم و توزیع آب شهری و اداره تأسیسات و جمع‌آوری و دفع فاضلاب در داخل محدوده شهرها بعهدہ شرکتهای مستقلی بنام شرکت آب و فاضلاب شهرها و یا دستگاه مناسب دیگری خواهد بود که در هر صورت تحت نظارت شورای شهر و وابسته به شهرداریها می‌باشند. در صورت نبودن شورای شهر نظارت با وزارت کشور است .
تا تأسیس شرکتهای و دستگاههای فوق‌الذکر مسئولیت آب شهری و جمع‌آوری و دفع فاضلاب آنها بعهدہ دستگاههایی است که فعلاً بر عهده دارند .

وزارت کشور موظف است با همکاری وزارت نیرو حداکثر تا ۶ ماه پس از تصویب این قانون اساسنامه شرکتهای فوق‌الذکر یا دستگاههای مناسب دیگر را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.

تبصره ۳- تقسیم و توزیع آب بخشهای صنعتی در داخل محدوده‌های صنعتی، با بخش صنعتی ذیربط خواهد بود.

تبصره ۴- تقسیم و توزیع آب مشروب روستاها و اداره تأسیسات ذیربط در داخل محدوده روستاها باوزارت بهداری خواهد بود.

ماده ۲۲- وزارت نیرو یا سازمانها و شرکتهای تابعه پس از رسیدگی به درخواست متقاضی، پروانه مصرف معقول آب را با رعایت حق تقدم بر اساس آیین‌نامه‌ای که وزارتین نیرو و کشاورزی پیشنهاد و هیئت وزیران تصویب می‌نماید صادر می‌کند.

ماده ۲۳- آیین‌نامه مربوط به درخواست مصرف آب و صدور پروانه استفاده از منابع آب مذکور در ماده ۱ این قانون باید حاوی کلیه مقررات و شروط و تعهدات لازم باشد و ضمناً در پروانه مصرف معقول آب تاریخ شروع و اتمام تأسیسات اختصاصی آب و تاریخ استفاده از آن باید قید گردد.

ماده ۲۴- وزارت نیرو در هر محل پس از رسیدگیهای لازم برای آبهای مشروح در زیر نیز که تحت نظارت و مسئولیت آن وزارتخانه قرار می‌گیرد اجازه بهره‌برداری صادر می‌کند.

الف- آبهای عمومی که بدون استفاده مانده باشد.

ب- آبهایی که بر اثر احداث تأسیسات آبیاری و سدسازی و زهکشی و غیره بدست آمده و می‌آید.

ج- آبهای زائد بر مصرف که به دریاچه‌ها و دریاها و انهار میریزند .

د- آبهای حاصل از فاضلابها .

ه- آبهای زائد از سهمیه شهری.

و- آبهایی که در مدت مندرج در پروانه بوسیله دارنده پروانه یا جانشین او به مصرف نرسیده باشد.

ز- آبهایی که پروانه استفاده از آن بعلل قانونی لغو شده باشد.

ح- آبهایی که بر اثر زلزله یا سایر عوامل طبیعی در منطقه‌ای ظاهر می‌شود.

ماده ۲۵- دارندگان پروانه مصرف ملزم هستند که از مصرف و اتلاف غیر معقول آب اجتناب نمایند و مجاری اختصاصی مورد استفاده خود را بنحوی که این منظور را تأمین کند احداث و نگهداری کنند، اگر به هرعلتی مسلم شود که نحوه مصرف، معقول و اقتصادی نیست در اینصورت بر حسب مورد وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراتب را با ذکر علل و ارائه دستوره‌های فنی به مصرف‌کننده اعلام می‌دارد .

هر گاه در مدت معقول تعیین شده در اخطار مزبور که بهر حال از یکسال تجاوز نخواهد کرد مصرف‌کننده به دستوره‌های فنی فوق‌الذکر عمل ننماید با متخلف طبق ماده ۴۵ این قانون رفتار خواهد شد.

تبصره- در صورت اعتراض بنظر وزارت نیرو یا وزارت کشاورزی مراجع مذکور در ماده ۱۹ این قانون رسیدگی خواهند کرد.

ماده ۲۶- وزارت نیرو مکلف است با توجه به اطلاعاتی که وزارت کشاورزی در مورد مقدار مصرف آب هر یک از محصولات کشاورزی برای هر ناحیه در اختیار وزارت نیرو قرار می‌دهد میزان مصرف آب را با توجه به نوع محصول و میزان اراضی تعیین و بر اساس آن اقدام به صدور اجازه بهره‌برداری بنماید.

ماده ۲۷- پروانه مصرف آب مختص به زمین و مواردی است که برای آن صادر شده است مگر آنکه تصمیم دیگری وسیله دولت در منطقه اتخاذ شود.

ماده ۲۸- هیچکس حق ندارد آبی را که اجازه مصرف آن را دارد به مصرفی بجز آنچه که در پروانه قید شده است برساند و همچنین حق انتقال پروانه صادره را بدیگری بدون اجازه وزارت نیرو نخواهد داشت مگر به تبع زمین و برای همان مصرف با اطلاع وزارت نیرو .

ماده ۲۹- وزارت نیرو موظف است بمنظور تأمین آب مورد نیاز کشور از طریق زیر اقدام مقتضی بعمل آورد:

الف - مهار کردن سیلابها و ذخیره نمودن آب رودخانه‌ها در مخازن سطحی یا زیرزمینی.

ب - تنظیم و انتقال آب با ایجاد تأسیسات آبی و کانالها و خطوط آبرسانی و شبکه آبیاری ۱ و ۲.

ج- بررسی و مطالعه کلیه منابع آبهای کشور.

- د- استخراج و استفاده از آبهای زیر زمینی و معدنی .
- ه- شیرین کردن آب شور در مناطق لازم.
- و- جلوگیری از شور شدن آبهای شیرین در مناطق لازم.
- ز- کنترل و نظارت بر چگونگی و میزان مصارف آب و در صورت لزوم جیره‌بندی آن.
- ح- تأسیس شرکتها و سازمانهای آب منطقه‌ای و مؤسسات و تشکیل هیئت‌ها و کمیته‌های مورد نیاز.
- ط - انجام سایر اموری که مؤثر در تأمین آب باشد.

تبصره- ایجاد شبکه‌های آبیاری ۳ و ۴ و تنظیم و انتقال آب از آنها تا محل‌های مصرف با وزارت کشاورزی است.

ماده ۳۰- گزارش کارکنان وزارت نیرو و مؤسسات تابعه و کارکنان وزارت کشاورزی (بنا به معرفی وزیر کشاورزی) که بموجب ابلاغ مخصوص وزیر نیرو برای اجرای وظایف مندرج در این قانون انتخاب و به دادرها معرفی می‌شوند ملاک تعقیب متخلفین طبق بند ب از ماده ۵۹ قانون آئین دادرسی کیفری بعمل خواهد آمد.

ماده ۳۱- مأمورین شهربانی و ژاندارمری و سایر قوای انتظامی حسب مورد موظفند دستورات وزارت نیرو و سازمانهای آب منطقه‌ای و وزارت کشاورزی را در اجرای این قانون به مورد اجراء گذارند.

ماده ۳۲- وزارت نیرو می‌تواند سازمانها و شرکتهای آب منطقه‌ای را به صورت شرکتهای بازرگانی رأساً یا با مشارکت سازمانهای دیگر دولتی یا شرکتهائی که با سرمایه دولت تشکیل شده‌اند ایجاد کند، اساسنامه این شرکتهای به پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید و شرکتهای مذکور از پرداخت حق‌الثبت و تمبر و هزینه دادرسی معاف خواهند بود .

وزارت نیرو می‌تواند از این اختیارات برای تغییر وضع شرکتهای و سازمانها و مؤسسات موجود خود استفاده کند.

تبصره- وزارت نیرو حوزة عمل شرکتهای و سازمانهای آب منطقه‌ای را تعیین می‌نماید.

وصول آب بهاء، عوارض و دیون:

ماده ۳۳- وزارت نیرو موظف است نرخ آب را برای مصارف شهری و کشاورزی و صنعتی و سایر مصارف با توجه به نحوه استحصال و مصرف برای هر یک از مصارف در تمام کشور بشرح زیر تعیین و پس از تصویب شورای اقتصاد وصول نماید.

الف- در مواردی که استحصال آب بوسیله دولت انجام پذیرفته و به صورت تنظیم شده در اختیار مصرف‌کننده قرار گیرد، نرخ آب با در نظر گرفتن هزینه‌های جاری از قبیل: مدیریت، نگهداری، تعمیر، بهره‌برداری و هزینه استهلاک تأسیسات و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه تعیین واز مصرف‌کننده وصول می‌شود.

ب- در مواردی که استحصال آب بوسیله دولت انجام نمی‌پذیرد دولت می‌تواند به ازاء نظارت و خدماتی که انجام می‌دهد با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر منطقه در صورت لزوم عوارضی را تعیین و از مصرف‌کننده وصول نماید.

ماده ۳۴- آب‌بران موظف به پرداخت بهای آب مصرفی و یا عوارض آن بر اساس بندهای الف و ب مذکور در ماده ۳۳ این قانون میباشند والا آب مصرف‌کننده‌ای که حاضر به پرداخت آب بهاء نگردیده است پس از مهلت معقولی که از طرف دولت به مصرف‌کننده داده خواهد شد قطع می‌گردد و چنانچه مصرف‌کننده از پرداخت بدهی‌های موقوفه خود بابت آب

بهاء و یا عوارض استنکاف نماید دولت صورت بدهی مصرف‌کننده را جهت صدور اجرائیه بداره ثبت محل ارسال خواهد کرد و اداره ثبت مکلف است بر طبق مقررات اجرای اسناد رسمی لازم الاجراء نسبت به صدور ورقه اجرائیه و وصول مطالبات از بدهکار اقدام کند.

تبصره- مهلت معقول برای قطع آب و شرایط اجازه استفاده مجدد از آب و سایر موضوعات مربوطه طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به وسیله وزارت نیرو پیشنهاد و به تصویب هیئت وزیران برسد.

حفاظت و نگهداری تأسیسات آبی مشترک

ماده ۳۵- در مورد حفاظت و نگهداری چاه- قنات- نهر- جوی و استخر و هر منبع یا مجرا و تأسیسات آبی مشترک کلیه شرکاء به نسبت سهم خود مسئولند.

ماده ۳۶- مصرف‌کنندگان آب مجاری و سردهنه مشترک مسوول نگهداری تأسیسات مشترک هستند و هیچکس بدون اجازه وزارت نیرو حق احداث و تغییر مقطع و مجرای آب و انشعاب جدید را ندارد و هر بالا دستی مسوول خساراتی است که از عمل غیر متعارف او به پائین دستی وارد می‌آید .

ماده ۳۷- هیچ نهر و جوی و قنات و چاهی نباید در اماکن و جاده‌های عمومی و اماکن متبرکه و باستانی و حریم آنها بصورتی باشد که ایجاد خطر و مزاحمت برای ساکنین و عابرین و وسائط نقلیه و اماکن مذکور نماید، در غیراین صورت مالک یا مالکین موظفند طبق مشخصات فنی وزارتخانه‌های مربوطه اقدامات لازم برای رفع خطر و یا مزاحمت را بعمل آورند. در صورتیکه مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارتخانه ذیربط و شهرداری (در شهرها) حداکثر به مدت یکماه طبق مشخصات مذکور، در رفع خطر اقدام نکنند دولت برای رفع خطر رأساً اقدام و هزینه آن را از مالک یا مالکین دریافت خواهد کرد و در صورتی که خطر قابل رفع نباشد آن را مسدود می‌نماید.

تبصره- احداث نهر یا جوی و لوله‌کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تأسیسات آب و برق موکول به تحصیل اجازه از وزارت نیرو و در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجازه نامه لازم الاجرا است.

ماده ۳۸- هر گاه استفاده کنندگان مشترک نهر و جوی یا چاه یا قنات و امثال آن حاضر به تأمین هزینه آن نشوند هر یک از شرکاء می‌توانند مطابق ماده ۵۹۴ قانون مدنی عمل نمایند.

ماده ۳۹- هر نهری که در زمین دیگری جریان داشته در صورت ثبوت اعراض ذیحق در محاکم قضائی حق مجرا از بین خواهد رفت.

ماده ۴۰- در مواردی که کانالها یا انهار مورد استفاده اشخاص مانع از عملیات عمرانی و یا بهره‌برداری صاحب زمین گردد، صاحب زمین می‌تواند بجای آنها مجرای دیگری با تصویب وزارت نیرو به صورتیکه سبب اتلاف آب و یا موجب اشکال در امر آبرسانی یا آبیاری نگردد به هزینه خود احداث کند.

ماده ۴۱- هرگاه آب بران نتوانند در مورد مسیر و یا طرز انشعاب آب از مجرای طبیعی یا کانال اصلی با یکدیگر توافق نمایند، حسب مورد وزارت نیرو و وزارت کشاورزی می‌تواند با توجه به اینکه به حق دیگری لطمه‌ای نرسد مسیر یا انشعاب را تعیین کند.

ماده ۴۲- در مورد بهره‌برداری از آبهای سطحی حل اختلاف حاصل در امر تقدم یا اولویت و نحوه میزان برداشت و تقسیم و مصرف آب و همچنین اختلافاتی که موجب تأخیر آبرسانی میشود ابتدا باید از طریق کدخدامنشی توسط سرآبیاران و میرآبان با همکاری شوراهای محلی در صورتیکه وجود داشته باشد فیصله پذیرد و در صورت ادامه اختلاف به دادگاه صالح مراجعه می‌نماید.

فصل پنجم- جبران خسارات- تخلفات و جرائم و مقررات مختلفه

جبران خسارات

ماده ۴۳- در موارد ضرورت، اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند با رعایت حریم مورد نیاز در اختیار دولت قرار می‌گیرد و قیمت عادلانه با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت می‌شود .

تبصره ۱- در مواردی که دولت قادر به پرداخت به صورت نقدی نیست می‌تواند با توافق مالک بشکل قسطی پرداخت نماید.

تبصره ۲- به وزارتین کشاورزی و نیرو اجازه داده می‌شود در مواردی که اراضی، مستحدثات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاصی که در مسیر شبکه آبیاری و زهکشی واقع و زمینهایی که در اجرای طرح غیر قابل استفاده می‌شود با توافق مالک از زمینهایی که در اثر اجرای طرح قابل کشت شده یا بشود و یا از زمینهای مواتی که آماده واگذاری است و یا در مقابل حق اشتراک از شبکه آبیاری به افراد مزبور داده شود و مابه‌التفاوت ناشی از بهای زمین و حق اشتراک را به صورت اقساطی پرداخت نمایند .

ماده ۴۴- در صورتیکه در اثر اجرای طرحهای عمرانی و صنعتی و توسعه کشاورزی و سدسازی و تأسیسات مربوطه یا در نتیجه استفاده از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی در ناحیه یا منطقه‌ای قنوات و چاهها و یا هر نوع تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب متعلق به اشخاص تملک و یا خسارتی بر آن وارد شود و یا در اثر اجرای طرحهای مذکور آب قنوات و چاهها و رودخانه‌ها و چشمه‌های متعلق به اشخاص حقیقی و حقوقی و حقابه‌بران نقصان یافته و یا خشک شوند به ترتیب زیر برای جبران خسارت عمل خواهد شد.

الف- در مواردی که خسارت وارده نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر باشد، بدون پرداخت خسارت دولت موظف به جبران کمبود آب خواهد بود.

ب- در مواردی که خسارت وارده ناشی از نقصان آب بوده و جبران کسری آب امکان‌پذیر نباشد خسارت وارده به صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ج- در مواردی که خسارت وارده ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن قنوات و چاهها و چشمه‌ها بوده و تأمین آب تأسیسات فوق‌الذکر از طریق دیگر امکان‌پذیر باشد مالک یا مالکین مذکور می‌توانند قیمت عادلانه آب خود و یا بمیزان آن، آب دریافت نمایند. و یا به اندازه مصرف معقول آب و قیمت بقیه آن را دریافت کنند. در هر صورت وزارت نیرو موظف به پرداخت خسارت ناشی از خشک شدن یا مسلوب‌المنفعه شدن تأسیسات مذکور می‌باشد. در کلیه موارد بالا چنانچه اختلافی پیش آید طبق رأی دادگاه صالحه عمل خواهد شد.

د- مواردی که خسارت وارده ناشی از تملک و یا خشک شدن آب قنوات و چاهها و چشمه‌ها بوده و تأمین آب مالکین این تأسیسات از طریق دیگر امکان‌پذیر نباشد خسارت مذکور در صورت عدم توافق با مالک یا مالکین طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

ه- نسبت به چاهها و قنوات و سایر تأسیسات بهره‌برداری از منابع آب که طبق مقررات غیرمجاز تشخیص داده شود خسارتی پرداخت نخواهد شد.

و- در مورد اراضی که از منابع آب طرحهای ملی در داخل و یا خارج محدوده طرح آبیاری می‌شود و خسارات آنها طبق این قانون پرداخت شده است بهای آب مصرفی طبق مقررات و معیارهای وزارت نیرو مانند سایر مصرف‌کنندگان آب از طرف مصرف‌کننده باید پرداخت شود.

ز- در صورتیکه در اثر اجرای طرح خسارتی بدون لزوم تصرف و خرید به اشخاص وارد آید خسارت وارده در صورت عدم توافق طبق رأی دادگاه صالحه پرداخت خواهد شد.

تخلفات و جرائم :

ماده ۴۵- اشخاص زیر علاوه بر اعاده وضع سابق و جبران خسارت وارده به ۱۰ تا ۵۰ ضربه شلاق و یا از ۱۵ روز تا سه ماه حبس تأدیبی بر حسب موارد جرم به نظر حاکم شرع محکوم می‌شوند:

الف- هر کس عمداً و بدون اجازه دریاچه و مقسمی را باز کند یا در تقسیم آب تغییری دهد یا دخالت غیر مجاز در وسائل اندازه‌گیری آب کند یا بنحوی از انحاء امر بهره‌برداری از تأسیسات آبی را مختل سازد.

ب- هر کس عمداً آبی را بدون حق یا اجازه مقامات مسوول به مجاری یا شبکه آبیاری متعلق به خود منتقل کند و یا موجب گردد که آب حق دیگری به او نرسد.

ج- هر کس عمداً بنحوی از انحاء بضرر دیگری آبی را به هدر دهد.

د- هر کس آب حق دیگری را بدون مجوز قانونی تصرف کند.

هـ هر کس بدون رعایت مقررات این قانون به حفر چاه و یا قنات و یا بهره‌برداری از منابع آب مبادرت کند.

تبصره- در مورد بندهای ب و ج و د با گذشت شاکی خصوصی تعقیب موقوف می‌شود .

مقررات مختلفه:

ماده ۴۶- آلوده ساختن آب ممنوع است، مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط‌زیست محول می‌شود .

سازمان مذکور موظف است پس از کسب نظر سایر مقامات ذیربط کلیه تعاریف، ضوابط مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به جلوگیری از آلودگی آب را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند و پس از تصویب لازم الاجراء خواهد بود.

ماده ۴۷- مؤسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی یا دامداری و نظایر آن می‌رسانند موظفند طرح تصفیه آب و دفع فاضلاب را با تصویب مقامات مسوول ذیربط تهیه و اجراء کنند .

ماده ۴۸- صدور اجازه بهره‌برداری یا واگذاری بهره‌برداری از شن و ماسه و خاک رس بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار و مسیل‌ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است .

تبصره- وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مورد نظر خود را جهت درج در پروانه بهره‌برداری به دستگاه صادرکننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت.

ماده ۴۹- تشخیص صلاحیت فنی کارشناسان رشته‌های مختلف فنون مربوط به امور آب و آبرسانی در مورد اخذ پروانه کارشناسی رسمی دادگستری با استعلام از وزارت نیرو خواهد بود .

ماده ۵۰- در هر مورد که دادگاهها در اجرای مقررات این قانون صالح به رسیدگی باشند مکلفند به فوریت و خارج از نوبت به اختلافات رسیدگی و حکم صادر نمایند.

ماده ۵۱- آیین‌نامه‌های اجرای این قانون توسط وزارتین نیرو و کشاورزی بر حسب مورد تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۵۲- کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد از تاریخ تصویب این قانون در آن قسمت که مغایر است بلااثر می‌باشد.

قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا

مصوب ۱۳۷۴/۲/۳

فصل اول- کلیات

ماده ۱- جهت تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بمنظور پاک‌سازی و حفاظت هوا از آلودگیها کلیه دستگاهها و مؤسسات و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاستهای مقرر در این قانون را رعایت نمایند .

ماده ۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی هوا را فراهم نماید ممنوع است .

منظور از آلودگی هوا عبارتست از وجود و پخش یک یا چند آلوده‌کننده اعم از جامد، مایع، گاز، تشعشع پرتوزا و غیر پرتوزا در هوای آزاد به مقدار و مدتی که کیفیت آن را بطوریکه زیان آور برای انسان و یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد .

ماده ۳- منابع آلوده‌کننده هوا که تحت مقررات این قانون قرار دارند به سه دسته زیر طبقه‌بندی می‌شوند .

الف- وسائل نقلیه موتوری

ب- کارخانجات و کارگاهها و نیروگاهها

ج- منابع تجاری و خانگی و منابع متفرقه

فصل دوم- وسائل نقلیه موتوری

ماده ۴- استفاده از وسائل نقلیه موتوری که بیش از حد مجاز مقرر دود و آلوده‌کننده‌های دیگر وارد هوای آزاد نمایند ممنوع است حد مجاز خروجی وسائل نقلیه موتوری توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت صنایع تعیین و به تصویب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست می‌رسد .

ماده ۵- هر وسیله نقلیه موتوری که بکارگرفته می‌شود باید دارای گواهینامه مخصوص مبنی بر رعایت حد مجاز خروجی آلوده‌کننده‌های هوا باشد. دارندگان وسائل نقلیه موتوری مکلفند همه ساله وسایل نقلیه خود را در مراکز مورد تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست که توسط شهرداریها ایجاد می‌گردد تحت آزمایش و معاینه قرار داده و گواهینامه مبنی بر رعایت حد مجاز آلودگی را دریافت نمایند. در غیر این صورت از تردد وسائل نقلیه فاقد گواهینامه مذکور به ترتیبی که در آیین‌نامه اجرائی این قانون تعیین می‌شود جلوگیری خواهد شد .

تبصره ۱- هزینه انجام آزمایش و معاینه وسایل نقلیه موتوری از دارندگان وسایل نقلیه مذکور طبق تعرفه‌ای که توسط وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد اخذ خواهد شد .

تبصره ۲- تاریخ شروع اجرای این ماده و تبصره‌های آن حداکثر یکسال پس از تصویب این قانون تعیین می‌شود و سازمان حفاظت محیط‌زیست و شهرداری و سایر دستگاههای ذیربط موظفند ظرف مدت مذکور امکانات لازم جهت اجرای این ماده را فراهم کنند.

ماده ۶- شهرداریها، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط موظفند نحوه تردد وسایل نقلیه موتوری و سیستم حمل و نقل شهری را بصورتی طراحی و سامان دهند که ضمن کاهش آلودگی هوا جوابگوی سفرهای روزانه شهری باشد.

تبصره- آیین‌نامه اجرائی این ماده که در برگیرنده ساعات و محدوده مجاز تردد شهری، پیش‌بینی استفاده مطلوب و بیشتر از وسایل نقلیه عمومی و امثال آن می‌باشد توسط وزارت کشور (شهرداریها) و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی

ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست و در صورت لزوم با همکاری سازمانهای ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

ماده ۷- در مواقع اضطراری که بعلت کیفیت خاص جوی، آلودگی هوای شهرها به حدی برسد که به تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سلامت انسان و محیط‌زیست را شدیداً به مخاطره بیاندازد، سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای منابع آلوده‌کننده برقرار نموده و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی به اطلاع عموم خواهد رسانید .

با بر طرف شدن وضعیت اضطراری و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت برقرار شده اقدام و مراتب را بنحو مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید .

ماده ۸- ساخت و تولید و ورود وسایل نقلیه موتوری و همچنین موتور و سایر قطعات مرتبط با احتراق وسایل نقلیه از قبیل کاربوراتور و فیلتر مستلزم رعایت استانداردهای حفاظت محیط‌زیست می‌باشند .

ماده ۹- وزارت صنایع موظف است سیاستها و برنامه‌های تولیدی واحدها و شرکتهای تابعه تولید وسایل نقلیه موتوری خود را بنحوی تنظیم نماید که اولاً تولید وسایل نقلیه با موتورها و قطعات غیراستاندارد صورت نپذیرد ثانیاً در برنامه‌ریزی ساخت خودرو برنامه تولید وسایل نقلیه و حمل و نقل عمومی را در اولویت قرار دهد ثالثاً طراحی و ساخت اتومبیل‌ها بنحوی صورت گیرد که حتی‌المقدور امکان استفاده از گاز هم وجود داشته باشد .

ماده ۱۰- شماره‌گذاری هر نوع وسیله نقلیه موتوری مستلزم رعایت استانداردهای موضوع ماده ۸ این قانون می‌باشد .

ماده ۱۱- استانداردهای موضوع مواد ۸ و ۹ این قانون توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت صنایع، وزارت نفت و مؤسسات تحقیقاتی ذیصلاح تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل سوم- کارخانجات و کارگاهها و نیروگاهها

ماده ۱۲- احداث کارخانجات و کارگاههای جدید و توسعه و تغییر محل و یا خط تولید کارخانجات و کارگاههای موجود مستلزم رعایت ضوابط و معیارهای سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.

ماده ۱۳- وزارتخانه‌های صنایع، معادن و فلزات، کشاورزی و جهادسازندگی هنگام صدور جواز تأسیس رونوشتی از جواز تأسیس مربوط را به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارسال خواهند نمود .

دارندگان جواز تأسیس مذکور مکلفند محل استقرار واحدهای صنعتی و یا تولیدی خود را طبق ضوابط استقرار موضوع ماده ۱۲ این قانون تعیین نمایند .

صدور پروانه بهره‌برداری موکول به تأیید محل استقرار با رعایت ضوابط موضوع ماده ۱۲ فوق بر اساس اعلام سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد .

تبصره ۱- احداث نیروگاهها، پالایشگاهها، کارخانجات پتروشیمی، کارخانجات صنایع نظامی، فرودگاهها و ترمینالهای بارگیری موکول به رعایت ضوابط و معیارهای سازمان حفاظت محیط‌زیست از لحاظ محل استقرار می‌باشد .

تبصره ۲- ضوابط و معیارهای موضوع مواد ۱۲ و ۱۳ توسط سازمان با مشارکت وزارتخانه‌های مذکور در این ماده تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضوابط و معیارهای زیست محیطی لازم را از طریق وزارتخانه‌های ذیربط به دارندگان جواز تأسیس اعلان نماید .

ماده ۱۴- فعالیت کارخانجات و کارگاههای جدیدی که ضوابط و معیارهای موضوع ماده ۱۲ را رعایت ننمایند و همچنین فعالیت و بهره‌برداری از کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههایی که بیش از حد مجاز موجبات آلودگی هوا را فراهم آورند ممنوع است .

ماده ۱۵- سازمان حفاظت محیط‌زیست کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههایی که آلودگی آنها بیش از حد مجاز استانداردهای محیط‌زیست باشد را مشخص نموده و مراتب را با تعیین نوع و میزان آلودگی به صاحبان و یا مسئولان کارخانجات و کارگاهها و نیروگاهها ابلاغ خواهد کرد تا در مهلت معینی که توسط سازمان با همکاری و مشارکت دستگاههای ذیربط تعیین می‌شود نسبت به رفع آلودگی یا تعطیل کار و فعالیت خود تا رفع آلودگی اقدام نمایند .

تبصره ۱- در صورتیکه صاحب یا مسوول کارخانه و کارگاهی که موجبات آلودگی هوا را فراهم می‌نماید با دلایل قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت تعیین شده رفع آلودگی عملی نمی‌باشد سازمان می‌تواند برای یک بار مهلت اضافی مناسب در مورد اینگونه کارخانجات و کارگاهها قائل شود.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است استانداردهای هوای پاک و استانداردهای آلوده‌کننده‌های حاصل از کارخانجات و کارگاهها که به هر طریق وارد هوای آزاد می‌گردند را برای هر منطقه و با توجه به کیفیت هوا و مناسبات زیست محیطی آن مناطق تهیه نموده و در اختیار متقاضیان و صاحبان کارخانجات و کارگاهها قرار دهد .

حد مجاز (استانداردهای محیط‌زیست) این ماده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

ماده ۱۶- در صورتیکه صاحبان و مسئولان کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههای آلوده‌کننده ظرف مهلت تعیین شده مبادرت به رفع آلودگی یا ممانعت از کار و فعالیت کارخانه و کارگاه مربوط نمایند، در پایان مهلت مقرر به درخواست سازمان حفاظت محیط‌زیست و دستور مرجع قضائی ذیربط محل که بلافاصله توسط مأمورین انتظامی به مورد اجراء گذاشته می‌شود از کار و فعالیت کارخانجات و کارگاههای آلوده‌کننده جلوگیری بعمل خواهد آمد .

ادامه کار یا فعالیت کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههای مزبور منوط به صدور اجازه سازمان حفاظت محیط‌زیست و یا رأی دادگاه صلاحیتدار خواهد بود.

تبصره- در صورتیکه صاحبان و مسئولان کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههای آلوده‌کننده پس از ابلاغ سازمان حفاظت محیط‌زیست از فعالیت و ادامه کار کارخانجات و کارگاههای مربوطه ممانعت به عمل نیآورده و یا پس از تعطیل کارخانجات و کارگاههای مذکور رأساً و بدون کسب اجازه از سازمان یا بدون صدور رأی دادگاه صالحه، مبادرت به بازگشائی و ادامه فعالیت آنها بنمایند بر حسب مورد مجازاتهای مقرر در این قانون و سایر مقررات مربوط به عدم رعایت دستورات مراجع قانونی و قضائی محکوم خواهند شد و چنانچه مدیران و مسئولان مذکور اداره و تصدی کارخانجات و کارگاههای دولتی یا وابسته به دولت را بر عهده داشته باشند موضوع در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری وزارتخانه یا دستگاه متبوع مدیر یا مسوول نیز مطرح و حکم مقتضی صادر خواهد گردید.

ماده ۱۷- در مواقع اضطراری و یا شرایط جوی نامناسب، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌تواند کارخانجات و کارگاههایی را که فعالیت آنها خطرات فوری در برداشته باشد با اخطار سریع خواستار توقف فعالیت آنها گردد و در صورت استنکاف به حکم رئیس دادگاه محل تارفع موجبات خطر تعطیل نماید.

ماده ۱۸- در مواردی که کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و یا کارگاهها از طریق دیگر بجز انتقال یک یا برخی از آنها به نقاط مناسب امکان‌پذیر نبوده و یا فعالیت کارخانجات و کارگاههای مذکور در مناطق مسکونی سلامت ساکنان آن مناطق را به خطر بیندازد سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارتخانه‌ها و دیگر دستگاههای دولتی ذیربط طرح انتقال کارخانجات و کارگاههای مذکور را به نقاط مناسب (ترجیحاً شهرک‌ها و قطبهای صنعتی) تهیه و به هیأت وزیران ارائه می‌نماید. دولت در صورت صلاحدید و موافقت برحسب مورد اقدام خواهد نمود.

ماده ۱۹- قطبها و شهرکها و مجتمع‌های صنعتی و نیروگاهها و واحدهای تولیدی مکلفند حداقل ۱۰ درصد از فضای شهرکها و یا مجموعه فضای تخصیص داده شده جهت احداث واحدهای تولیدی و خدماتی را به ایجاد فضای سبز و مشجر و کشت درختان مناسب منطقه اختصاص دهند.

بهره‌برداری از واحدهای صنعتی و تولیدی مذکور منوط به رعایت این ماده و ایجاد فضای سبز مناسب می‌باشد. وزارتخانه‌های صنعتی موظف به نظارت بر حسن اجرای این ماده می‌باشند.

ماده ۲۰- کارخانجات و کارگاهها و نیروگاهها و کوره‌های آجرپزی و آهک پزی موظف به استفاده از سوخت و سیستم‌های احتراقی مناسب قابل دسترسی بنحوی که موجبات کاهش آلودگی هوا را فراهم نمایند هستند.

تبصره- وزارت نفت موظف است در برنامه‌ریزی گازرسانی و سوخت رسانی خود تأمین سوخت مناطق صنعتی و مراکز استقرار کارخانجات و کارگاهها و کوره‌های آجرپزی مجاور شهرهای بزرگ را در اولویت قرار دهد.

ماده ۲۱- آیین‌نامه اجرائی این فصل و همچنین ضوابط مربوط به محدودیت استقرار صنایع در مجاورت شهرها توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با مشارکت وزارتخانه‌های ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل چهارم- منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه

ماده ۲۲- پخش و انتشار هر نوع مواد آلوده‌کننده هوا بیش از حد مجاز از منابع تجاری، خانگی و متفرقه در هوای آزاد ممنوع است.

منابع تجاری، خانگی و متفرقه از جهت نوع و میزان آلودگی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست مشخص و طبقه‌بندی شده و حد مجاز موضوع این ماده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۳- کلیه منابع آلوده‌کننده از قبیل حمام‌ها، نانوایی‌ها، هتل‌ها و رستورانها و غیره مکلفند ضمن اتخاذ تدابیر لازم جهت جلوگیری از انتشار دود و دوده و سایر موارد آلوده‌کننده در هوای آزاد، از سوخت مناسب ترجیحاً گاز شهری که موجب کاهش آلودگی هوا می‌شود استفاده نمایند.

وزارت نفت موظف است در برنامه سوخت‌رسانی شهرهای بزرگ، تأمین سوخت مناسب و گاز رسانی منابع تجاری و واحدهای خدمات عمومی را در اولویت قرار دهد.

ماده ۲۴- سوزاندن و انباشتن زباله‌های شهری و خانگی و هر گونه نخاله در معابر عمومی و فضای باز ممنوع می‌باشد.

ماده ۲۵- وزارتین مسکن و شهرسازی و کشور موظفند هنگام تهیه طرح‌های هادی و جامع و بهسازی شهرها به نحوی برنامه‌ریزی نمایند که فصل جداگانه‌ای از مطالعات طرح را به بررسی مسائل زیست محیطی اختصاص دهند و به گونه‌ای که طراحی شهرها و شهرکها و مجتمع‌های مسکونی از نظر فضای سبز و باز، همجواری کاربری‌ها، شبکه معابر، حمل و نقل، ضوابط تراکم ساختمانی و غیره با معیارهای زیست محیطی مورد تأیید سازمان متناسب باشد.

تبصره- نقشه‌های شهرها، شهرکهای مسکونی، قطبها و شهرکها و مجتمع‌های صنعتی، اداری، کشاورزی و غیره موکول به رعایت ضوابط و مقررات حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.

ماده ۲۶- آیین‌نامه اجرائی موضوع ماده ۲۵ این قانون مشترکاً توسط وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۷- ایجاد هر گونه آلودگی صوتی بیش از حد مجاز ممنوع می‌باشد. آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی صوتی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل پنجم- مجازاتها

ماده ۲۸- افرادی که با وسایل نقلیه موتوری آلوده‌کننده غیر مجاز تردد می‌نمایند و همچنین کسانی که محدودیتها و ممنوعیت‌های موضوع ماده ۷ این قانون را رعایت ننمایند به حکم دادگاه صالح به جزای نقدی از پنج‌هزار ریال تا

یکصد هزار ریال بنا بر تعداد سیلندر، حجم موتور میزان آلودگی و دفعات تکرار جرم محکوم خواهند شد ضمناً از تردد وسایل نقلیه آلوده کننده مذکور تا رفع موجبات آلودگی جلوگیری بعمل خواهد آمد.

ماده ۲۹- صاحبان و مسئولین کارخانجات و کارگاههای آلوده کننده که بر خلاف مواد ۱۶، ۱۴ و ۱۷ این قانون عمل نمایند برای بار اول به جزای نقدی از پانصد هزار ریال تا یک میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از دو ماه تا شش ماه و جزای نقدی از هفتصد هزار ریال تا دومیلیون ریال محکوم می‌شوند .

تبصره ۱- صاحبان و مسئولان اینگونه کارخانجات و کارگاههای آلوده کننده علاوه بر محکومیت مذکور مکلف به پرداخت ضرر و زیان وارده به محیط‌زیست و اشخاص حقیقی و حقوقی به حکم دادگاه صالحه می‌باشند .

تبصره ۲- در مورد جرائم مقرر در این قانون علاوه بر اشخاص حقیقی و حقوقی سازمان حفاظت محیط‌زیست بر حسب مورد شاکی یا مدعی خصوصی در زمینه خسارات وارده به محیط‌زیست می‌باشد .

ماده ۳۰- کسانی که از انجام بازرسی مأموران سازمان حفاظت محیط‌زیست برای نمونه برداری و تعیین میزان آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و کارگاهها منابع تجاری بهداشتی و خدمات و اماکن عمومی ممانعت بعمل آورده و یا اسناد و مدارک و اطلاعات مورد نیاز سازمان را در اختیار ایشان نگذارند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند بر حسب مورد و اهمیت موضوع به جزای نقدی از پانصد هزار ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از یک ماه تا سه ماه و جزای نقدی مذکور محکوم خواهند شد.

تبصره - در صورتی که مأموران سازمان حفاظت محیط‌زیست در جرائم موضوع این ماده همکاری یا مشارکت داشته یا گزارش خلاف واقع ارائه نمایند علاوه بر محکومیت در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری به حداکثر مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهند شد .

ماده ۳۱- صاحبان و مسئولان منابع تجاری و اماکن عمومی که بر خلاف ماده ۲۴ این قانون موجبات آلودگی هوا را فراهم نمایند پس از هر بار اخطار و پایان مهلت مقرر به جزای نقدی از یکصد هزار ریال تا پانصد هزار ریال و در صورت تکرار از سیصد هزار ریال تا دومیلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲- مسئولین آلودگی حاصل از منابع متفرقه و منابع خانگی و همچنین عاملین آلودگی صوتی به جزای نقدی از سی هزار ریال تا سیصد هزار ریال و در صورت تکرار از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم خواهند شد .

فصل ششم- مقررات مختلف

ماده ۳۳- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران موظف است با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست، برنامه‌های مناسب جهت تنویر افکار عمومی، آموزش و قوانین و مقررات و مسائل حفاظت محیط‌زیست را تنظیم و به مورد اجراء بگذارد .

ماده ۳۴- درآمدهای حاصل از اجرای این قانون پس از وصول بلافاصله به حساب خزانه واریز گردیده و معادل پنجاه درصد (۵۰٪) وجوه واریزی در هر سال و حداکثر تا سقف یک میلیارد ریال جهت اجرای این قانون به صورت ردیف جداگانه در لایحه بودجه هر سال منظور و در اختیار سازمان حفاظت محیط‌زیست و معادل بیست درصد (۲۰٪) تا سقف چهارصد میلیون ریال در اختیار نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد .

ماده ۳۵- آیین‌نامه‌های اجرائی این قانون علاوه بر مواردی که در هر یک از مواد قانون نسبت به آن تعیین تکلیف شده است حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست و بر حسب مورد با مشارکت یا همکاری دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۶- از تاریخ ابلاغ این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن در زمینه جلوگیری از آلودگی هوا لغو می‌گردد .

قانون فوق مشتمل بر سی و شش ماده و چهارده تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سوم اردیبهشت ماه یک‌هزار و سیصد و هفتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳/۰۲/۱۳۷۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

قانون مدیریت پسماندها

مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰

ماده ۱- جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانها و مؤسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد و کلیه شرکتها و مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاستهای مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲- عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

ب- پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولیدکننده زائد تلقی می‌شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می‌شوند:

1 - پسماندهای عادی:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیتهای روزمره انسانها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می‌شود از قبیل زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی.

2 - پسماندهای پزشکی (بیمارستانی):

به کلیه پسماندهای عفونی و زین‌آور ناشی از بیمارستانها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاههای تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

3 - پسماندهای ویژه:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند جزء پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.

4 - پسماندهای کشاورزی:

به پسماندهای ناشی از فعالیتهای تولیدی در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف.

5 - پسماندهای صنعتی:

به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیتهای صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

ج- مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.

- 1 - دفع: کلیه روشهای از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله‌سوزی.
- 2 - پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.
د- منظور از آلودگی همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست- مصوب ۲۸/۳/۱۳۵۳- است.
تبصره ۱- پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزو پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.
تبصره ۲- فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاههای ذی‌ربط تعیین و به تصویب شورایی عالی حفاظت محیط‌زیست خواهد رسید.
تبصره ۳- پسماندهای ویژه پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند.
تبصره ۴- لجن‌های حاصل از تصفیه فاضلابهای شهری و تخلیه چاههای جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم‌رطوبت باشند، در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت.
ماده ۳- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاهها حسب مورد، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده‌های مجاز آنها را تهیه نماید.
ماده ۴- دستگاههای اجرایی ذی‌ربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند. آیین‌نامه اجرایی مذکور می‌بایستی دربرگیرنده موارد زیر نیز باشد:
1 - مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف، پسماند کمتری ایجاد نماید.
2 - تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل‌تر است، فراهم شود و تولید و واردات محصولاتی که دفع و بازیافت پسماند آنها مشکل‌تر است، محدود شود.
3 - تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد.
4 - مسئولیت تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های بازیافت بر عهده تولیدکنندگان محصولات قرار گیرد.
ماده ۵- مدیریت‌های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.
ماده ۶- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین دستگاههای آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمانها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.
تبصره- وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی، موظفند نسبت به اطلاع‌رسانی و آموزش روستائیان و تولیدکنندگان اقدام لازم را به عمل آورند.
ماده ۷- مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشداری‌ها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداریها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها خواهد بود.
تبصره- مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده ۸- مدیریت اجرایی می‌تواند هزینه‌های مدیریت پسماند را از تولیدکننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نماید.

ماده ۹- وزارت کشور با هماهنگی سازمان موظف است برنامه‌ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان‌بندی آن را تدوین نماید. مدیریت‌های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی می‌شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده ۱۰- وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون نسبت به تهیه دستورالعمل تشکیلات و سامان‌دهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداریها، دهیاریها و بخشداریها اقدام نماید.

ماده ۱۱- سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنایع و معادن، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روشهای مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط‌زیست به تصویب برساند. وزارتخانه‌های مذکور مسئول نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب هستند.

ماده ۱۲- محل‌های دفن پسماندها براساس ضوابط زیست‌محیطی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- شورای عالی شهرسازی و معماری موظف است در طرحهای ناحیه‌ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

تبصره ۲- وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره‌برداری از محل‌های دفع پسماندها رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳- مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.

ماده ۱۴- نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۱۵- تولیدکنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی‌های پسماندهای ویژه نیز می‌باشند، موظفند با بهینه‌سازی فرآیند و بازیابی پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی شده است، در حد مجاز نگهدارند.

ماده ۱۶- نگهداری، مخلوط کردن، جمع‌آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط بر طبق مقررات این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول برای پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰/۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دومیلیون (۲/۰۰۰/۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰) ریال و در صورت تکرار، هربار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می‌شوند.

متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲/۰۰۰/۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰/۰۰۰/۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می‌شوند.

ماده ۱۷- متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازاتهای مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸- در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست می شود متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استنکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.

ماده ۱۹- در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده بنا به درخواست دستگاه مسئول محکوم خواهد نمود.

ماده ۲۰- خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازاتهای مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.

تبصره- در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می شوند.
ماده ۲۱- درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی می شود، در اختیار دستگاههایی که در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ سازی، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

ماده ۲۲- آیین نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاههای اجرایی ذی ربط حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۲۳- نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می باشد.

قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۹/۳/۱۳۸۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

قانون نوسازی و عمران شهری

مصوب ۱۳۴۷/۹/۷

ماده ۱- نوسازی و عمران و اصلاحات اساسی و تأمین نیازمندی های شهری و احداث و اصلاح و توسعه معابر و ایجاد پارک ها و پارکینگ ها (توقفگاه ها) و میدان ها و حفظ و نگهداری پارک ها و باغهای عمومی موجود و تأمین سایر تاسیسات مورد نیاز عمومی و نوسازی محلات و مراقبت در رشد متناسب و موزون شهر ها از وظایف اساسی شهرداریها است و شهرداریها در اجرای وظایف مذکور مکلف به برنامه های اساسی و نقشه های جامع هستند.

ماده ۱۶- شهرداریها مکلفند برای هر یک از طرحهای نوسازی و عمران و ایجاد تاسیسات شهری و توسعه و احداث و اصلاح معابر بدو نقشه کاملی تهیه و سپس توسط هیئتهای ارزیابی فهرست جامعی حاوی مقدار مساحت و تعداد اشجار و میزان حق ریشه هر ملک که در معرض عملیات قرار می گیرد و تصرف می شود با تعیین بهای هر یک از آنها براساس ماده ۱۸ این قانون و همچنین میزان مرغوبیتی که مالک مکلف به پرداخت آن می باشد در صورت امکان نام مالک و

شماره پلاک ملک تنظیم نموده و ضمن تامین اعتبار کافی برای تصویب انجمن شهر فرستاده و پس از تصویب انجمن برای تایید به وزارت کشور ارسال دارند.

ماده ۲۳- تبصره ۱- شهرداریها مجازند مادام که نقشه جامع شهر تهیه و تصویب نشده است ایجاد ساختمان و احداث هر گونه بنا و تاسیساتی را در قسمتی از محدوده شهر فقط برای یکبار و با ذکر علت از تاریخ اجرای قانون نوسازی حداکثر برای مدت سه سال ممنوع اعلام کنند و پس از تهیه و تصویب نقشه جامع شهر مکلفند حداکثر ظرف دو سال نقشه های تفصیلی را تهیه و اراضی و باغها و املاکی را که بر اساس نقشه مذکور در معرض طرحهای احداث و توسعه معابر و میادین واقع می شود مشخص نموده و احداث هر گونه بنا و تاسیسات را در این گونه اراضی ممنوع کنند. اینگونه اراضی و همچنین اراضی بایر و مزروعی و باغها و اراضی بین محدوده خدمات شهری مصوب انجمن شهر و محدوده قانونی شهر مادام که اجازه ساختمان داده نمی شود از پرداخت عوارض نو سازی معاف می باشند.

لایحه قانونی راجع به مستثنی شدن شهرداری تهران در مورد واگذاری قسمتی از پارک ها و میادین و اموال عمومی اعم از عرصه و اعیان از شمول قانون مالک و مستاجر

به منظور تسهیل و بهبود در عرضه خدماتی که در پارکها و میادین و سایر آنچه را که در محدوده شهر واقع و عنوان املاک و اموال عمومی متعلق به شهر دارد و همچنین در انجام تکالیفی که از حیث حفظ و نگاهداری و بهره برداری از املاک و مستغلات و اراضی و مستحدثاتی که در مالکیت شهرداری مستقر بوده و جنبه عمومی ندارد و به عهده شهرداری تهران است به شهرداری تهران اجازه داده می شود که در واگذاری قسمتی از پارک ها و میادین و سایر اموال عمومی اعم از عرصه و اعیانی در آن به نحوی که مخل زیبایی یا مصلحت عامه نباشد و نیز در واگذاری عرصه و اعیان و مسحذات ملکی خود واقع در محدوده شهر تهران با عقد قراردادهای رسمی یا عادی به اشخاص حقیقی یا حقوقی با رعایت مصلحت و دریافت اجور مناسب بر اساس آیین نامه معاملات شهرداری اقدام نمایند و اینگونه واگذاری از شمول مقررات قانون مالک و مستاجر و هر نوع روابطی که عنوان اجاره داشته باشد خارج بوده و روابط طرفین بر اساس قرار دادی خواهد بود که تنظیم و مبادله خواهد شد. در تمام موارد مزبور لدی الفسخ و یا پس از انقضای مدت در صورتیکه شهرداری لازم بداند با اخطار کتبی و اعطاء دو ماه مهلت به متصرف و طرف قرارداد اقدام به تخلیه محل واگذار شده خواهد نمود. چنانچه در تخلیه و تحویل اینگونه محل ها در مهلت اعطایی از ناحیه طرف قرارداد و متصرف اقدامی نشود به درخواست شهرداری دادستان تهران بدون فوت وقت در معیت مامورین انتظامی دستور تخلیه محل را صادر خواهد نمود این دستور بدون وقفه با تنظیم صورت مجلس در محل به موقع اجرا گذارده شده با خلع ید مورد واگذاری کلا تحویل شهرداری خواهد شد. در صورتیکه اسباب و لوازمی اعم از منصوب یا غیر منصوب و از هر نوع در محل باشد از محل خارج خواهد شد و شهرداری در حفظ و نگاهداری آنها مسئولیتی نداشته و متصرف و طرف قرارداد در تحت هیچ عنوانی حق اعتراض یا مطالبه خسارت و سرقفلی و حقوق کسب و پیشه و غیره را نخواهد داشت.

لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها
مصوب (۳/۳/۱۳۵۹)

ماده ۱- به منظور حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی‌رویه درختان، قطع هر نوع درخت در معابر، میادین، بزرگراهها و پارکها، باغات و محل‌هایی که به صورت باغ شناخته شوند در محدوده قانونی و حریم شهرها بدون اجازه شهرداری ممنوع است. ضوابط مربوط به چگونگی اجرای این ماده پس از تهیه توسط شهرداری و تصویب شورای شهر قابل اجراء است .

ماده ۲- شهرداریها در محدوده قانونی و حریم شهرها مکلفند ظرف مدت یکسال شناسنامه‌ای شامل تعداد و نوع محیط و سن تقریبی درختان محل‌های مشمول این قانون را تنظیم کنند و این شناسنامه هر پنجسال یکبار قابل تجدید، و سند اجرای این قانون می‌باشد .

تبصره- شهرداریها مکلفند درختان معابر، میادین ، بزرگراهها و پارکها را پس از تنظیم مشخصات آنان پلاک‌کوبی کنند.

ماده ۳- مأموران شهرداریها بر حسب مورد می‌توانند برای تنظیم یا تطبیق برگ شناسائی درختان با در دست داشتن معرفی‌نامه و نمایندگی دادستانی وارد محل‌های مشمول این قانون بشوند .

ماده ۴- از تاریخ اجرای این قانون اعم از اینکه شناسنامه موضوع ماده ۲ تنظیم و ابلاغ شده باشد یا نه قطع درختان مشمول قانون ممنوع است مگر با تحصیل اجازه از شهرداری طبق مقررات و ضوابط مربوط .

تبصره ۱- اراضی مشجر و اماکن مسکونی و محل‌های کسب و پیشه و تجارت که مساحت آن از پانصدمترمربع تجاوز نکند از شمول این قانون مستثنی است.

تفکیک قطعات اراضی مشجر و باغات مشجر و باغات بزرگتر از پانصدمتر مربع با رعایت مقررات شهرسازی مجاز است ولی قطع درخت در قطعات تفکیک شده بهر مساحت که باشد بدون تحصیل اجازه طبق مقررات این قانون ممنوع است .

تبصره ۲- در پروانه‌ها ساختمانی که براساس طرح جامع و یا هادی شهرها از طرف شهرداریها صادر می‌شود تعداد درختی که در اثر ساختمان باید قطع شود تعیین و قید خواهد شد، در صورتیکه پس از دریافت پروانه و قطع درخت ظرف مدت مندرج در پروانه بدون عذر موجه اقدام به ساختمان نشود مرتکب مشمول مجازاتهای مقرر در این قانون خواهد شد .

تبصره ۳- مالکین باغات و محل‌هایی که به صورت باغ شناخته شوند مکلفند به ازای درختهایی که اجازه قطع آنان از طرف شهرداری صادر می‌شود به تعداد دو برابر در همان محل و یا هر محلی که شهرداری تعیین خواهد کرد بر طبق ضوابط و دستورالعمل‌های موجود در فصل مناسب غرس نمایند.

تبصره ۴- کاشت و حفاظت و آبیاری درختان معابر، میادین، بزرگراهها و پارکهای عمومی از اهم وظایف شهرداریها می‌باشد.

ماده ۵- ضوابط مربوط به خزانه و جابجا کردن- جانشین ساختن و قطع درختان که ملازمه با بهره‌برداری از نهالستانها، قلمستانها و باغات و موارد دیگر دارد بموجب آیین‌نامه‌های اجرائی این قانون تعیین خواهد گردید.

ماده ۶- هرکس عالماً و عامداً و بر خلاف مقررات این قانون مرتکب قطع و یا موجبات از بین رفتن درختان مشمول این قانون را فراهم سازد به حبس جنحه تا سه سال و پرداخت جزای نقدی بر حسب نوع و محیط، سن درخت و موقعیت آن از یکهزار ریال تا یکصد هزار ریال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتیکه قطع درخت از طرف مالکین بنحوی باشد که باغی را از بین ببرد و از زمین آن به صورت تفکیک و خانه‌سازی استفاده کند همه زمین بِنفع شهرداری ضبط می‌شود و به مصرف خدمات عمومی شهر و محرومین می‌رسد.

تبصره ۲- مجازاتهای مذکور در این ماده قابل تعلیق یا تبدیل به جزای نقدی نبوده و احکام صادره فقط قابل پژوهش خواهد بود .

ماده ۷- گزارش مأموران شهرداریهای مأمور اجرای این قانون که قبلاً با وظایف ضابطین دادگستری آشنا شده‌اند به منزله گزارش ضابطین دادگستری است .

ماده ۸- هرکس اعم از مأموران مجری این قانون و یا سایر اشخاص عالماً جرائم مذکور در این قانون را به خلاف حقیقت به کسی نسبت دهد و یا گزارش خلاف واقع بدهد به مجازات حبس جنحه تا سه سال محکوم می‌شود مگر اینکه در قوانین جزائی مجازات شدیدتری پیش بینی شده باشد که در این صورت به مجازات اشد محکوم خواهد شد. مقررات تبصره ذیل ماده ۶ در این مورد نیز لازم‌الرعايه است.

مصوبه شماره ۱۶۲ شورای عالی حفاظت محیط زیست به منظور کاهش آلودگی هوای تهران (مورخ ۷۷/۵/۲۷)

در اجرای بند ب تبصره ۸۲ قانون برنامه پنجساله دوم و به منظور کاهش آلودگی هوای تهران موارد زیر تصویب و اعلام می‌گردد :

۱- سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران و شهرداری تهران برنامه زمان‌بندی جلوگیری از تردد وسایط نقلیه موتوری فاقد برگ معاینه فنی (موضوع ماده ۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا) و وسایط نقلیه دودزا را ظرف سه ماه تهیه نموده و نیروی انتظامی طبق برنامه فوق از تردد اینگونه خودروها جلوگیری بعمل آورد .

۲- سازمان حفاظت محیط زیست وزارت صنایع و وزارت نفت مکلف هستند بررسیهای تعیین کیت‌های (بسته‌های) گاز استاندارد معمول نموده و سپس کلیه وانت بارها، تاکسیهای نارنجی، فرودگاه، راه‌آهن، کرایه، آژانس و مشابه آن از تاریخی که طبق برنامه زمان‌بندی شده توسط نهادهای مذکور تعیین می‌شود ملزم به نصب کیت‌های (بسته‌های) مذکور می‌باشند. نیروی انتظامی بر اساس برنامه تعیین شده از تردد خودروهای فوق‌الذکر فاقد کیت (بسته) گاز جلوگیری بعمل خواهند آورد .

3- کلیه مینی بوسها و اتوبوسهای دیزلی ساخته شده در کشور یا وارداتی ملزم به رعایت استاندارد گازهای خروجی اگزوز Euro1 می باشند. همچنین مینی بوسهای گاز سوز (LPG) و اتوبوسهای گاز سوز (CNG) نیز ملزم به رعایت استاندارد ECE15.04 می باشند .

تبصره- اجرای استانداردهای گاز خروجی Euro2 منوط به تدوین و تصویب برنامه زمان بندی شده توسط وزارت صنایع و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد .

4- وزارت صنایع با همکاری وزارت نفت و سازمان حفاظت محیط زیست برنامه تبدیل مینی بوسهای دیزلی در حال تردد به گاز سوز (LPG) را ظرف سه ماه تدوین و به مورد اجرا می گذارد .

5- وزارت نفت با همکاری وزارت صنایع، موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی و سازمان حفاظت محیط زیست برنامه زمان بندی اجرای استانداردهای لازم برای انواع سوختها اعم از گاز و گازوئیل را سریعاً تدوین و به مورد اجرا بگذارد.